

SZENTES POSTÁI

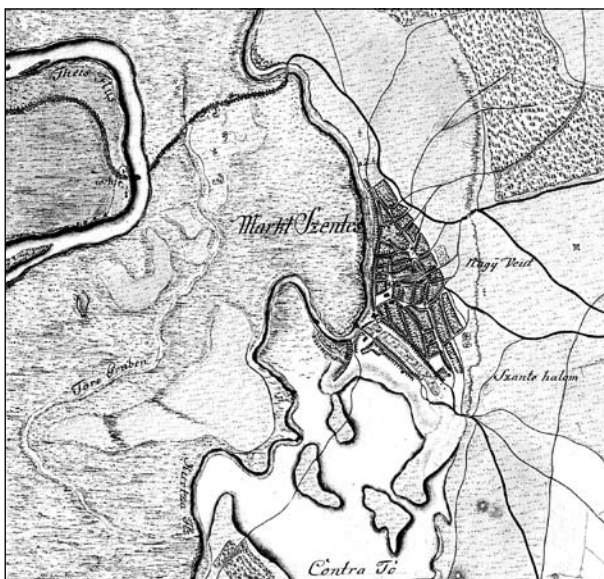
A szentesi postaállomás megnyitásának előzményei

Szentesen 1788. március 1-jén nyílt postaállomás. Létesítését a város II. József osztrák császár, magyar király döntésének, a Csongrád–Szentes közt a Tiszán átvezető bődi (böldi) révnek, továbbá a hozzá kapcsolódó kurcai átkelőhelynek köszönhetjük, amely már I. Géza 1075-ben kelt oklevele szerint vámszedési joggal rendelkezett.¹ Az alábbiakban röviden összefoglaljuk a postanyitás előzményeit és körülményeit.

A török hódoltság után, az 1700-as évek elején az egész Tisza-vidék szinte néptelen volt. A török kiűzéséért folytatott harcok, majd a kuruc és labanc megszállások, a természeti csapások és egy súlyos pestisjárvány következtében 1715-ben Szentesen mindössze 1380 ember élt.² 1720-tól a település gyors fejlődésnek indult, amit a lakosságszám növekedése is bizonyít. Nagyban hozzájárult ehhez, hogy 1720-ban báró Harruckern János György lett a város földesura, aki olyan kedvezményeket adott a helyieknek, hogy a hazatérők mellett az ország távolabbi vidékeiről is szép számmal jöttek betelepülők. Az 1759-es adóösszeírás szerint a lakosság száma már 4–5 ezerre tehető, 1773-ban pedig 7249 volt.³

A postaútvonalak hosszú ideig elkerülték ezt a vidéket, mert óriási kiterjedésű vizes, nádas, mocsaras területek övezték a Tiszát, a folyón át nem volt híd, és hiányoztak a minden évszakban járható utak. Az úgynevezett első katonai felmérés (1784) egyik térképének részletén látható, mekkora vízzel-náddal borított területek voltak akkoriban Szentes város környékén.

A térképrészlet bal felső sarkában a Tiszának csak a csongrádi kanyarulata látható. Megfigyelhető, hogy a Szentes mellett elhaladó útvonal a Kurcán és a Csongrádhoz közeli tiszai bődi révén vezetett keresztül. Nem véletlen, hogy a térkép készítése után néhány évvel éppen ezt a helyet választották a II. József által elrendelt új postaút tiszai átkelési pontjának.

1784. évi katonai térkép részlete
(Szentes Városi Könyvtár, ekonyvtar.vksz.hu)

¹ Bód a török által elpusztított középkori falu volt Csongrád mellett, a Tisza jobb partján. Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza I. Bp. 1963. 881–883. o.

² Sima László: Szentes város története. Szentes, 1914. 189. o.

³ Sima: i. m. 243, 289. o.; Labádi Lajos: Szentes új földesura – 265 éve hunyt el báró Harruckern János György (I.) = Szentesi Élet, 2007. ápr. 13. 2. o.; Városunk felvirágoztatója (II.) = Szentesi Élet, 2007. ápr. 20. 2. o.

Szentes postái

„Ez a rév Szentesnél kulcsfontosságú volt a kereskedelem szempontjából. A Tiszától nyugatra eső területek megközelítését csak a folyón való átkeléssel lehetett megoldani. Szentesről 5 kilométerre volt az ország egyik legfontosabb, keletről-nyugatra haladó állathajtási útjának fő átkelési lehetősége.”⁴

II. József 1786-ban beutazta az országot, hogy személyes tapasztalatokat gyűjtsön közlekedési és kereskedelempolitikai reformprogramjához. Az utak rossz állapotát és a postahálózat hiányos voltát látva, már 1787-ben intézkedéseket hozott a magyarországi postahálózat bővítésére, új postavonalak létesítésére az addig posta nélkül maradt országrészekben.⁵ Az elsősorban hatalomtechnikai, államigazgatási cézzal indított intézkedés Csongrád, Békés és Csanád vármegyék nagyobb településeinek – köztük Szentesnek – a postaforgalomba való bekapcsolódás lehetőségét jelentette.

Szentesi postatörténeti gyűjteményünkben megtalálható a Budai Helytartótanács 1787. július 24-én keltezett, 27103. számú, német nyelvű leirata kézzel írott másolatának⁶ a kópiája, aminek szövege magyarrá fordítva a következő:

„Másolatnak másolattya
Másolat
27103

A temesi császári Postafőigazgatóságnak

Öfelsége legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott, hogy mivel Szentesnél van minden évszakban a legjobb tiszai átkelés, az említett Szentesen át, ahol az útvonal aztán Arad és Nagyvárad felé ágazik, postaút és a következő állomások állítandók fel, mégpedig:

Aradról	Battonyára	1 posta	[postaútszakasz]
	Tótkomlóásra	1 „	
	Orosházára	1 „	
	Szentesre	2 „	
	Csongrádra	1 „	
	Alpárra	1 „	
	Nagykörösre	2 „	
	Ceglédre	1 „	
	Örkénybe	2 „	
	Ócsára	2 „	
	Pestre	2 „	

A nagyváradai útvonal beosztása pedig:

*Orosházáról 2 postával Csabára
egy postával Gyulára
eggyel Sarkadra, és ugyancsak eggyel
Remetére vezessen,*

⁴ Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltárának Szentesi Levéltára – a továbbiakban CSML SZL: Csongrád Vármegye Nemesi Közgyűlésének jegyzőkönyvei – Protocollum Judiciale Comitatus Csongradiensis Anno 1747–1754. 139. o.

⁵ Vajda Endre: A posta története. Bp. 1967. 297–298. o.; Gecsei Lajos: A postaszervezet működése Békés vármegyében, 1787–1850. Békéscsaba, 1972. 7. o.

⁶ CSML SZL: Szentes Város Tanács 856/1841. sz. iratának melléklete a Helytartótanács 1787. július 24-én kelt német nyelvű rendelete. Itt közölt magyar fordítása: Postamúzeum, Bp. 1992. Postatörténeti gyűjtemény, Szentes.

Szentes postái

továbbá egy postaút Pestről Szolnokon át Debrecenbe és Gyöngyösről Szolnokra a következő állomásokkal létesítendő:

Ceglédről	Abonyig	1	posta
	Szolnokig	1	„
	Törökszentmiklósig	1 1/2	posta
	Bánhalmáig	1 1/2	„
	Karcagújszállásig	1 1/2	„
	Nádudvarig	1 1/2	„
	Szoboszlóig	1 1/2	„
	Debrecenig	1 1/2	„

Épp így kell a gyöngyösi útvonal beosztását megállapítani, hogy

Abonytól	Gyöngyőig	1	
	Jászberényig	1 1/2	
	Árokszállásig	1 1/2	
	Gyöngyösig	1 1/2	postaútszakasz legyen számítva.

Így egyúttal az érintett vármegyéknek megadandó, hogy az utak szükséges javításához nyomban segédkezést nyújtsanak, és mind a postamesterek ideiglenes szálláshelyéről, mind pedig mérsékelt bérleti díj fejében a földesuraktól bérbeveendő házról és más szükséges dolgokról gondoskodjanak, hasonlóképpen a Postaigazgatóság utasítatik arra, hogy a kerületéhez tartozó állomások – Battonya, Komlós, Orosháza, Szentes, Csaba, Gyula és Sarkad – felállítását a nagyváradi császári kerületi biztos vezetése alatt, Csanád, Csongrád, Békés és Bihar vármegyék, valamint a budai Postafőigazgatóság közreműködésével minél előbb végbemenjen, és a napot, mikor a hivatali működés és az utazók szállítása kezdetét veheti, minél korábban kijelöljék.

Niczky sk. Kelt a Magyar Királyi Helytartótanácsból, Budán 1787. július 24-én.

Paulovics Ferenc sk. Bizonyítom, hogy az eredetivel mindenben megegyezik. A temesvári cs. k. Postafőigazgatóság, 1835. január 21-én PH. Wust Ferenc sk. Postafőigazgató [=Oberpostverwalter] Kaisersheim Ferenc sk. Főpostaellenőr [=oberpostants Controler]

Hogy ezen okirat mássa a maga eredetivel mindenben megegyez, ezennel bizonyítom, Temesvárott Januarius 31-kén 1835-ben. PH. Nebolyszai Bogmo István T. Temes Vármegye Fő Szolgabírája.

Hogy e jelen Másolat mássa az igaz és valóságos hiteles másolattal minden pontjában, és kitételében megegyez, bizonyítom.

Költ Szentesen 1841-ik évi Julius 10-én.

Basa János s. k.

Tekint. Királyi Táblának Hites jegyzője”⁷

Tehát az érintett vármegyék feladata volt a postaállomások felállításához szükséges tárgyi feltételek megteremtése, javaslatétel a leendő postamesterekre és a postaút megyén áthaladó szakaszának járhatóvá tétele. A postamesterségre pályázók a vármegyékhez adhatták be a kérelmüket, melyet azok ajánlással küldtek a Helytartótanácshoz, ahol is az alkalmasnak talált személyt kinevezték.

⁷ A kézírással készült másolat a mellékletben található.

A postamesterek ezután megkezdték a helyi postaállomás megnyitásának előkészítését. A postaállomáshoz ház és telek kellett, a forgalomhoz megfelelő számú ló, a lovak ellátásához pedig termőterület. A vármegyék kötelesek voltak kedvezményes díjú bérlethez segíteni azt a postamestert, akinek nem volt megfelelő ingatlana a postaállomás működtetéséhez (ház, istálló vagy termőterület). Annak érdekében, hogy az utak a postajáratok számára járhatóak legyenek, az érintett vármegyék 1787 őszen nagyarányú útjavítási munkákat végeztek.

1788. február 26-án a Helytartótanács német nyelvű köriratban tette közzé a postaforgalom megindításának napját. A körirat szövegének magyar fordítása: *„Őfelsége a közösség kényelmére és a nyilvános levelezés előmozdítására Budáról Cegléd, Nagykőrös, Alpár, Csongrád, Szentes, Orosháza, Komlós, Battonyán keresztül Aradra, ugyancsak Orosházáról Csaba, Gyula, Sarkad, Remete, Szalonta, Gyapjún át Nagyváradra egy új postajárat felállítását elrendelni méltóztatott. Ezen vármegye ezért közhírré fogja tenni, hogy ezen postautakon az utazóközönség szállítása és a lovas postajárat ez év március 1-én kezdetét veszi.”*⁸

E dokumentumok ismeretében kimondhatjuk, hogy a Szentesen át vezető új postaútvonalon a postajárat 1788. március 1-jén indult el, a város ekkor kapcsolódott be az országos postahálózatba. Bár a köriratban az „utazóközönség szállítása” kifejezés is szerepel, Szentesen át kezdetben minden bizonnyal csak lovas postajárat közlekedett, ami leveleket és kis súlyú csomagokat szállított, utasokat és nagyobb csomagokat nem.⁹

A postaállomás helye és az első időszak postamesterei

A szentesi postaállomás első helyszínét eddig nem sikerült feltárni, és a legelső postamester személye körül is bizonytalanság van.

Csak annyit tudunk, hogy a korabeli gyakorlat szerint a postaállomások legtöbbször a postamester saját házában vagy bérleményben működtek. A postaállomás működtetéséhez szükség volt néhány alkalmazottra (adminisztrátor, expeditőr, lovas legény). A postamester személyét követve a postaállomás gyakran költözött egyik helyről a másikra. A postaházat a többi épülettől csak a címer különböztette meg, amely a kétféjű császári sast ábrázolta, deszkára szegezett bádogra festve. A hivatali helyiségen kívül általában az épületben volt a postamester lakása, esetleg a postalegények szállása is, az udvaron pedig istálló, fészer, szérűskert.

A helyi postai szolgáltatás a 18. század végén és még a 19. század első felében is eléggé kezdetleges volt. A küldemények házhoz kézbesítéséről, kézbesítők alkalmazásáról ekkor még nem volt szó. A postamester az utcai ablakba tette ki az érkezett leveleket, vagy vasárnap a templom előtt kihirdette, kinek érkezett küldeménye. Az előljárárság, valamint a nagyobb birtokok és uradalmak küldeményeit lovas legény vagy lovas futár kézbesítette.

Ahogy jeleztük, a legelső szentesi postamester személyét eddig nem sikerült kideríteni. Postamesternek általában vagyonos, németül írni-olvasni tudó, megbízható személyt neveztek ki. A postamesterség családon belül örökölhető volt. Ebből kiindulva korábban azt feltételeztük, hogy az első postamester nemes id. Kugler (Kogler) János lehetett, aki családjával Köszegegről települt Szentesre; uradalmi mézszárséket bérelt a városközpontban, a Zöldkoszorú Vendégfogadó szomszédságában. A település egyik legvagyonosabb polgára volt, és a fia bizonyíthatóan postamester lett.

⁸ Gecei 1787–1850. 22. o.

⁹ V.ö. Gecei Lajos: A postaszervezet működése Békés vármegyében 1850–1867. Békéscsaba, 1973. 152–159. o.

„Az uradalmi mészárszékek haszonbérlei az 1820-as évektől id. Kugler János és id. Jurenák József voltak, akik a város legmódosabb polgárai közé tartoztak... Az 1840-ben felállított első telekkönyvben Kugler János szerepel az érintett Úri utcai telek (ma Petőfi utca 4.) tulajdonosaként (használójaként?)...” Levéltári adatok szerint a Kugler család jelentős földterületekkel és szárazmalmokkal is rendelkezett, s jószágartással is foglalkozott.¹⁰

Balra: Zöldkoszorú Vendégház a Fő téren, szemben az Úri utca eleje 1897-ben.
Jobbra: a volt mészárszék (Gólyás-ház) az Úri utcában 2004-ben (fotó: Labádi Lajos)
(CSML SZL Fotótára)

Id. Kugler János azonban nem volt postamester. Fia, ifj. Kugler János 1828-ban vásárolta meg a Cs. Kir. Postaállomás haszonbérleti jogát. Az erről szóló dokumentumokban utalás található a korábbi postamesterekre. A vármegyei jegyzőkönyvből megtudhatjuk, hogy Kogler (Kugler) János, mint vevő 1828. március 19-én megállapodást kötött nemes **Böjtös Imrével**, a „Szentesi Császári Kir. Posta Hivatal tulajdonosával és eladójával” arról, hogy a postaállomás bérleti jogáért fizet 150 császári aranyat és 5600 ezüst forintot. Kiderül a dokumentumokból az is, hogy Böjtös már korábban – 1822. november 1-jétől – haszonbérbe adta a szentesi postaállomást és a hozzá tartozó „beneficiumokat” (javadalmakat) Mihalkovits Mátyásnak és nemes Kritsfalusy János uradalmi tisztartónak, akik utóbb keresetet indítottak az új haszonbérlo, Kugler János ellen.¹¹ Nemes Böjtös Imréről (D. Emericus Beötéssy, 1832-től Böjtös) annyi tudható, hogy ő volt Temes vármegye hites földmérője. Beötéssy nevének legkorábbi előfordulása postamesterként 1792-ből igazolható.¹²

Sokkal többet tudunk **ifj. Kugler Jánosról**, aki Szentesen született 1799. október 16-án, és itt hunyt el 1857. július 2-án. Apja id. Kugler János „árendátor” (haszonbérlo), édesanyja nemes Falvay Eleonóra volt. Ifj. Kugler négy „oskolát” végzett Mezöberényben, beszélt németül és szlovákul is. Ahogy fentebb írtuk, 1828-ban megvásárolta az 1787-ben felállított szentesi postaállomás bérleti jogát, s ettől kezdve 1852-ig cs. kir. postamestereként működött. Emellett közel 1000 hold földön gazdálkodott. Háromszor nősült: első felesége nemes Szilágyi Erzsébet (meghalt 1828. nov. 8-án, 24 éves korában), második felesége nemes Juhász Lídia (meghalt 1843. máj. 14-én, 40 éves korában), harmadik felesége Szabó Zsófia, akivel 1849. december 26-án kötött házasságot. Az első feleségétől három, a második feleségétől öt gyermeke született. Kugler tevékenyen részt vett a város és a Károlyi grófok között 1836-ban létrejött örökvaltság szerződés megkötésében. A személye iránti közbizalmat jelezte, hogy 1837 áprilisában városi képviselővé, június folyamán pedig tanácsnokká és szószólóvá választották. 1840 októbere és 1842 decembere között Boros Sámuel főbíró

¹⁰ Labádi Lajos: Egykor jószágigazgatók, szolgabírók lakták. A Gólyás-ház múltja, 2. = Szentesi Élet, 2005. máj. 27. 2. o.

¹¹ CSML SZL Csongrád Vármegye Nemesi Közgyűlésének jegyzőkönyvei és iratai: 1366–1367/1828.; 878, 1199/1829.; 16/1830.

¹² Schematismus incltyi Regni Hungariae, Partiumque eidem adnexarum pro anno ... Budae, 1792–1846. évenkénti kötetei, Res Postales c. fejezetek

mellett ő töltötte be az albirói tisztséget. 1843/44-ben ismét városi tanácsnok, ugyanakkor a helybeli evangélikus eklézsia inspektora, 1846-tól vármegyei táblabíró volt.¹³

Postamesteri működése során többször szót emelt a hivatalához kapcsolódó járandóságok biztosítása érdekében, így például 1841-ben és 1847-ben.

Az alábbiakban idézzük az 1841. évi beadványát,¹⁴ amelyben kérvényezte a postai tevékenységhez használt földterület magas bérleti díjának mérséklését. A levél érdekessége, hogy benne a postaút megnyitásáról rendelkező, 1787. július 24-én kelt helytartótanácsi leiratban foglalt előírásokra hivatkozott:

Nemes és Erdemes Tanács

Hebelbéli Posta hivatalomhoz megkívánásos fundus fejében havonta-
 tari birasámba lévő 2. egység Telek földet után nem röviden
 fizetés jelenleg egész a behelyezésig lévén felemelve; alatta-
 rovan eddekem a Nemes, és Erdemes Tanács előtt: hogy a
 memjében a N. M. H. H. Tanácsnak 1787^{li} évi július
 24. és 27. 100. sz. a. a' kormosi Posta állományfelállítására
 gyában költ. és itt másolatban előmunkára Hegyes Árvér-
 tésimmegye Hegyes meghagyása szerint, a' Hebelbéli Postahiz-
 varalhoz megkívánásos mindenféle fundusok nélkül
 biras mellett rendelkezni a' földterületen; - említett
 Posta állításához megkívánásos 2. egységnyi földet
 fizetés nélkül minttelless memjéigre beállítani, és
 tándóul megharásolni méltóságra. Megküldömöttesen
 részletesen lévő.

A Nemes, és Erdemes Tanácsnak

aláírásos szolgálja
 Kugler János
 Cs. M. Posta-Mester.

A levél szövege a következő oldalon olvasható gépirásban!

¹³ Sima László: Szentes város története. Szentes, 1914. 514, 525. o.; Sima László: Szentes rendezett tanácsú város története II. köt. Szentes, 1913. (Kézirat) 10., 24., 72., 86., 106., 145. o.; Labádi Lajos: Kugler (Kogler) János. In: Szentesi életrajzi évfordulók 5. Írta és szerk. Bodrits István, Labádi Lajos. Szentes, 1989. 42-43. o.; Labádi Lajos: Postamesterből lett polgármester – Kugler Jánosra emlékezünk. = Szentesi Élet, 1997. jún. 28. 3. o.

¹⁴ Kugler János saját kézzel írt levele a Nemes és Erdemes Tanácsnak. CSML SZL: Szentes Város Tanácsának iratai 856/1841.

„Nemes és Érdemes Tanács!

Kebelbeli Posta hivatalomhoz megkívántató fundus fejében használati birtokomba lévő 2 egész Telekföldek után reám róvott fizetés jelenleg egész a terheltetésig lévén felemeltetve; alázasosan esedezem a Nemes és Érdemes Tanács előtt: hogy amennyiben a N. M. H. K. Tanácsnak 1787-ki évi július 24-én 27 103. sz. a. a Szentesi Posta állomás felállítása tárgyában költ, és itt másolatban előmutatott Kegyes intézménye Kegyes meghagyása szerint a Helybeli Posta-hivatalhoz megkívántató mindenféle fundusok mérséklett bér mellett rendeltetnek kiszolgáltattani; – említett Posta Hivatalomhoz megkívántató 2 sessionyi földek¹⁵ fizetési bérét mérséklett mennyiségre leszállítani, és állandóul meghatározni méltóztassa. Megkülönböztetett tisztelettel lévén a Nemes és Érdemes Tanácsnak alázatos szolgálja

Kugler János
Cs. K. Posta Mester¹⁶

Kugler János az 1848/49-es forradalom és szabadságharc idején továbbra is városi képviselő, a szentesi népfölkelők helyettes élelmezési biztosa volt. A szabadságharc bukása után nem menekült el Szentesről. A császári hatóságok 1849 augusztusában előbb városi tanácsnökká, majd főbíróvá, Sréter Antal lemondása után pedig – szeptember 29-én – polgármesterré nevezték ki. Reá várt a berendezkedő új hatalom népszerűtlen rendeleteinek végrehajtása. A volt honvédek és honvédtisztek elleni megtorló intézkedéseket megpróbálta szabotálni, emiatt több alkalommal megrovásban részesült.¹⁷

A korszak kutatója utóbb megállapította, hogy Kugler polgármesteri működése alatt a városi tisztviselők „a császári főhatóságok rendeleteiből csak a legszükségesebbet hajtották végre, amelyeket az abszolút hatalom mindenképpen számon kért. Nem véletlen, hogy a szentesi vezetők számos megrovást kaptak a parancsokkal szembeni »hideg« magatartásukért. A viszonyokhoz képest keményen küzdöttek a város érdekeiért, önkormányzati jogainak maradványaiért...”¹⁸

Terhes megbízatásától Kugler szabadulni kívánván 1851. október 8-án benyújtotta lemondását. Idezzük szó szerint Bonyhády István megyefőnökhöz írt lemondó levelét:

„Szentes városa polgármesteri hivatalát a forradalom lecsillapítását legközelebb követte veszélytellyes napokban 1849. évi szeptember havában elvállalván, s azóta fárasztó szorgalommal, számos háznépem rövidségével, vagyonom pusztulásával, egyszóval teljes önfeláldozással már két egész évet meghaladva folytatván, kénytelen vagyok arról ez idő szerint végképpen lemondani, és Nagyságodnál kegyes feloldoztatásért esedezni, következő okokból:

1. Mert én egyúttal Cs. Kir. Postamester is lévén, két hivatalt együtt folytatnom felsőbb rendele-
teknél fogva nem szabad.

¹⁵ Egy sessió = egy egész jobbágytelek. Csongrád vármegyében 1771. jún. 20-án hirdették ki az 1767. évi úrbéres rendelet értelmében végrehajtott földosztályozás eredményét, meghatározva a jobbágytelkek kiterjedését is. Szenteset az első osztályba sorolták, amelyben egy jobbágytelek állt: 1 hold belső telekből, 22 hold rétből és 34 hold szántóföldből. A holdat 1100 négyszögöllel számolták. Vagyis Kugler János postamester illetményföldje 114 hold lehetett. Labádi Lajos: Szentes története évszámokban – Várostarténeti kronológia 1075–1945. Szentes, 2003. 30–31. o.

¹⁶ Kugler János saját kézzel írt levele a Nemes és Érdemes Tanácsnak. CSML SZL Szentes Város Tanácsának iratai 856/1841.

¹⁷ Labádi Lajos: Szentes város közigazgatása és politikai élete 1849–1918. Tanulmányok Csongrád megye történetéből XXII. Szeged, 1995. 19-20. o.; Labádi Lajos: Postamesterből lett polgármester – Kugler Jánosra emlékezünk. = Szentesi Élet, 1997. jún. 28. 3. o.

¹⁸ Labádi Lajos: Szentes vázlatos története a 11. századtól 1914-ig. In: Szentes helyismereti kézikönyve I. Tanulmányok. Szerk. Kis-Rácz Antalné, Labádi Lajos, Vörös Gabriella. Szentes, 2000. 153. o.

2. Mert csaknem 1000 holdra menő föld lévén gazdálkodásomban s művelésem alatt, részint tulajdonosi, részint használati birtokomban, az e végből tartani kellő számos cselédek, járójóságok, s gazdálkodási eszközök körül közvetlen felügyelése nélkül csak kárt, csak pusztítást szenvedek.

3. Számos tagokból álló házám népe, és ezek közt kivált apró gyermekeim nevelésök Apai gondoskodásomat, s közvetlen felügyélésomat mellőzhetetlen igénybe veszik.

4. Mostanában, különösen hivataloskodásom bent ülést kívánó természeténél fogva oly gyengülést, és mindedig nem ösméret betegeskedéseket érzek magamban, melyek miatt hivatalomat gyakran több napokon keresztül odahagynom kellek.

Mindezek, s több más oly okok, melyeknek elősorolásával Nagyságodat untatni nem akarom, szorongatva kényszerítenek engemet arra, hogy – mint előbb említém – Polgármesteri hivatalomat – megköszönvén Nagyságodnak irántam tanúsított kegyes türelmét – Nagyságod kezeibe viszszaadjam, mely lemondásomnak elfogadtatásáért alázatosan esedezve, mély tisztelettel vagyok Nagyságodnak

alázatos szolgája: Kugler János¹⁹

Egy hónap elteltével a megyefőnök engedélyezte a távozását. A továbbiakban közhivatalt nem vállalt; gazdálkodott kiterjedt birtokán és nevelte négy kiskorú gyermekét. Alig múlt 56 éves, amikor 1857. július 2-án agyvérzés következtében elhunyt.²⁰

Kugler János postamester hivatali és baráti kapcsolatban állt Verner Mihállyal, aki az 1836-os örökváltság után előbb városi főpénztárnok, majd váltásági pénztárnok lett. A két család bizonyára összejárt, ezért nem meglepő, hogy a Verner-fiúk közül ketten is Kugler-lányt vettek feleségül. Az idősebb fiú – Verner István – 1849-ben Kugler Erzsébetet vette nőül, míg öccse – Verner Pál – 1850-ben Kugler Karolinát vezette oltárhoz. Nemsokkal ezután az ifjabb Verner fiú lépett apósa örökébe, és vette át a szentesi postahivatal vezetését.

Verner Pál²¹ Szentesen született 1828. január 11-én, apja Verner Mihály városi tisztviselő, anyja Smat Erzsébet volt. 1849 áprilisától alszázadosként szolgált a Csongrád megyei önkéntes lovas osztálynál. Részt vett a délvidéki harcokban. 1867-ben a Szentesi Honvédegyelet egyik alapító tagja lett. Apósától – Kugler Jánostól – 1852-ben átvette a postaállomás vezetését, és 30 éven át, 1882-ig ő volt Szentes postamestere. Szülővárosában hunyt el 1885. szeptember 6-án, 58 éves korában. Működése idején a posta a kiséri városrészben, a Kurca-partjához közel, a Kurca-közben (ma a Szent Anna u. vége) működött.

Ennek emlékét őrzi egy 1865-ben készült térképvázlat, amelyen postakürttel és „Pósta” kifejezéssel be van jelölve a posta épülete, valamint az is, hogy ekkoriban a Kurca folyó kiöblösödő szakaszát „Verner örvénynek” nevezték.²²

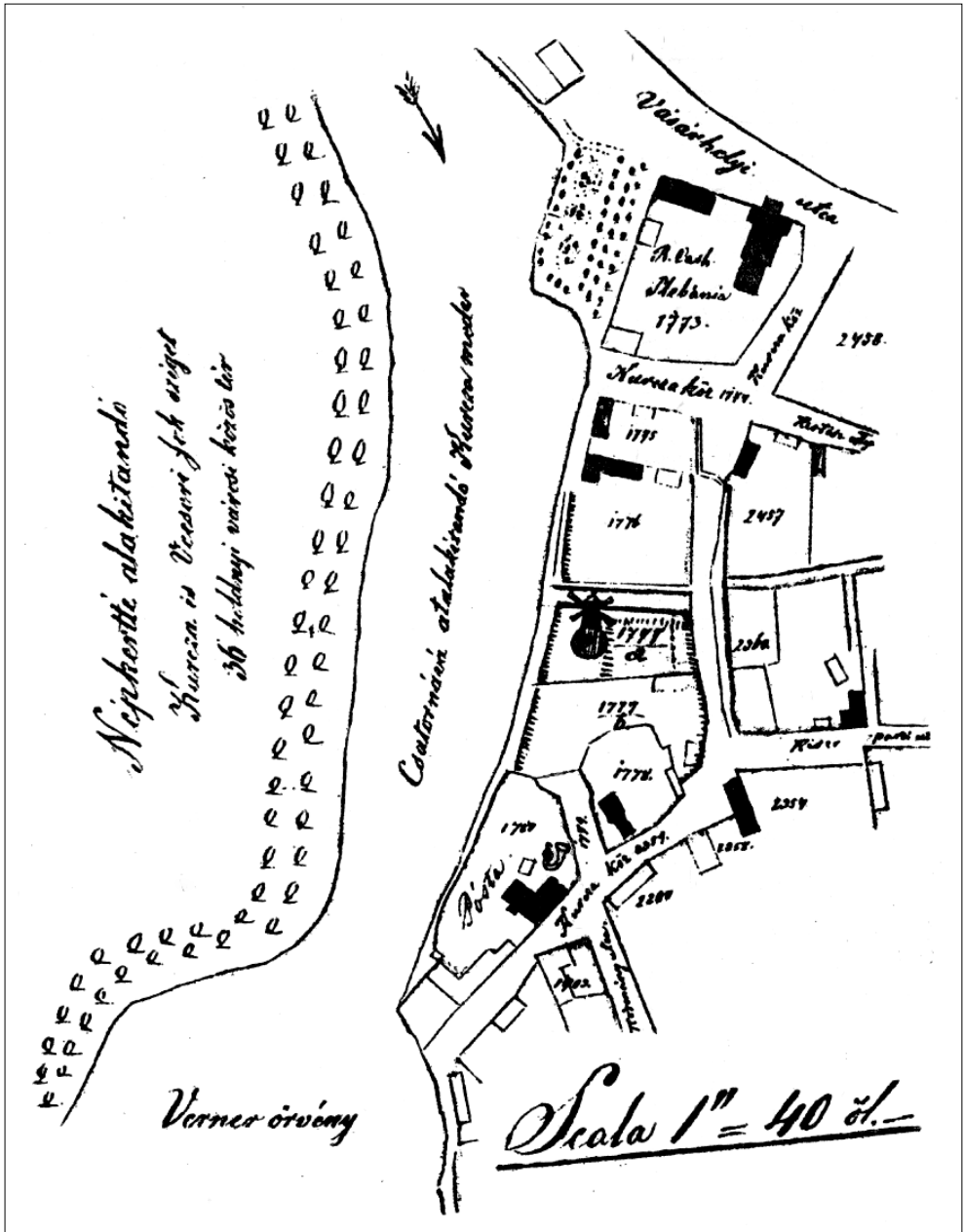
Az 1865-ből származó térképvázlat a következő oldalon látható!

¹⁹ CSML SZL: Szegedi Cs. Kir. Megyehatóság általános iratai 7389/1851.

²⁰ Labádi Lajos: Postamesterből lett polgármester – Kugler Jánosra emlékezünk. = Szentesi Élet, 1997. jún. 28. 3. o.

²¹ A Verner név a forrásokban előfordul „Werner” alakban is.

²² Verner Pál. In: Bona Gábor: Századosok az 1848/49. évi szabadságharcban. 2. köt. Bp. 1998. 19. o.; Labádi Lajos: Szentes története évszámokban. Várostarténeti kronológia (1075–1945). Szentes, 2003. 45., 120. o.; Páhi Ferenc: Az első telefonos kisasszony. = Szentesi Élet, 1972. júl. 5.; Barta László–Páhi Ferenc: Szentes utcanevei. Szeged, 1980. 116. o. CSML SZL Térképtár.

1865-ben készült térképvázlat, alsó részén bejelölve a Verner-féle posta helyszíne (Pósta felirat és postakürt), valamint a „Verner örvény”
(CSML SZL Térképtár)

Szentes postája a 19. században

Az 1800-as évek első felében fokozatosan megindult Szentes polgárosodása. Az addig mezőgazdasági jellegű településen gőzmalmok, fűrésztelepek, téglagyárak létesültek. 1828-ban – amikor ifj. Kugler János átvette a postamesterséget – a város lakossága 16 000 fő fölött járt. 1850-ben – Kugler postamesteri működésének vége felé – már 22 000 lakosa, 66 utcája és 2328 háza volt a városnak.²³

A település fejlődése ellenére a Szentesen áthaladó postavonalon még az 1800-as évek közepén is csak leveleket, postautalványokat és hírlapokat szállítottak. Csomagot és pénzeslevelet csak Csongrádon lehetett feladni. Az Alföldre jellemző rossz útviszonyokon túl Szentes és környéke helyzetét az akkor még szabályozatlan Tisza vízjárása nehezítette. „*A postaszállítás Csongrádról hetenként kétszer történt; sáros időben, a rossz útviszonyok miatt azonban igen gyakran megtörtént, hogy a postaanyagot talicskán, sőt az is megesett, hogy háton hordták át Csongrádról.*”²⁴

Szentes posta bélyegzője 1818-1826 (balra) és 1828-48 között (jobbra)

1848/49-ben rövid időre a magyar posta függetlenné vált. A szabadságharc ideje alatt a magyar kormány felállította saját „álladalmi” postáját. A posta nyelve a német helyett a magyar lett. Bevezették a magyar nyelvű címetáblákat, magyar nyelvű bélyegzőket és a magyar címerrel vésett pecsétnyomók használatát. A posta alkalmazottainak a magyar alkotmányra kellett esküt tenni. A posta teljes átszervezésére azonban a szabadságharc leverése miatt nem volt idő.

A világsi fegyverletétel után az önkényuralom évei következtek. A magyarországi postahálózat ismét osztrák igazgatás alá került, és ez fennállt 17 évig. Betiltották a magyar címetáblák, pecsétnyomók és nyomtatványok használatát. Ismét a német lett a posta hivatalos nyelve. Az állami hivatalok élére osztrákbarát személyeket neveztek ki. Szentesen azonban Kugler János volt 1828 óta a postamester, és maradt 1849 után is, aki – mint a fentiekben bemutattuk – a város vezetésében komoly tisztségeket töltött be, és a kritikus időszakban is felvállalta a település irányítását, a körülményekhez képest higgadt politikát folytatva.

Szentes posta bélyegzője
1848-1860 között

1853-ban Szentes új postavonallal gazdagodott. 1852. december 27-én értesítette a nagyváradai postaigazgatóság a megyét, hogy Szentes és Mezőkövesd között – Kunszentmárton–Szarvas–Mezőtúr–Türkeve–Kunmadaras–Tiszafüred–Poroszlón keresztül – postavonal kezd meg a működését,

²³ Labádi Lajos: Szentes vázlatos története a 11. századtól 1914-ig. In: Szentes helyismereti kézikönyve I. 129. o.

²⁴ Wagner Manó: A posta. In: Szentes. Szerk. Nagy Imre. Bp. 1928. Magyar Városok Monográfiája III. 315. o.

és a felsorolt helyeken postaállomásokat állítanak fel. Az új vonalon heti két alkalommal közlekedik majd a posta.²⁵

Az 1867-es kiegyezéssel megszületett az önálló Magyar Királyi Posta. Elrendelték a magyar nyelvű címertáblák, pecsétnyomók, bélyegzők és új postajelvények, valamint a koronás postakürt használatát. 1867–1871 között a magyar bélyegeket átmenetileg a bécsi állami nyomda készítette. A levélbélyegeken és a bélyeges borítékokon a közös uralkodó arcképe és az értékjelzés, valamint a Kr (= krajcár) rövidítés volt látható. A bélyegek mindkét országban forgalomban voltak.

A szentesi postaállomás az 1800-as évek második felében gyakran költözött. A helyszínekről a Magyar városok monográfiája sorozat Szentesről szóló kötetében találunk adatokat – a szentesi posta történetének elnagyolt, vázlatos áttekintését (néhány hibás adattal). A postáról szóló fejezet mindössze másfél oldal, Wagner Manó postahivatal-vezető írta 1928-ban.²⁶ Az első mondatokból kiderül, hogy Wagner csak az 1840-es évek végéig tudta visszaidézni a szentesi posta múltját. Meg sem említette az 1787-es császári rendeletet, a postaút megnyitását, az első postaállomást és az első postamester nevét. Pontosabban: akit ő elsőnek nevezett meg, az nem más, mint Kugler János, aki tudvalevőleg 1828-tól 1852-ig volt postamester. Wagner így írta le a postahelyek általa ismert vándorújtját²⁷:

*„Az akkor [értsd: az 1840-es évek vége felé] még csecsemőkorát élő [sic!] posta a jelenlegi Mátéffy László-féle ház helyén volt berendezve... Első elhelyezési helyéről a dr. Pollák Sándor-féle ház jelenlegi helyére, később a postamester személyében történt változás folytán a kíséri Werner-féle házba költözött át a posta. Elvetette a sors azután még a Horváth Gyula-utcába, a jelenlegi Papp Lajos-féle házba, majd a Tóth József-utcába, a dr. Albertényi Adolf-féle házba, míg végre a Petőfi-utcába kerülvén, jelenlegi elhelyezését megelőzően Fekete Albert házáat képező telken működött egypár évig.”*²⁸

A Wagner által említett helyszíneknél a „jelenlegi” kifejezés természetesen az 1928-ban érvényben levő utcaneveket jelenti. Érdekes a posta „első elhelyezési helyéről” kifejezése is. Mivel Wagner nem írt az 1787/88-as postanyitásról, írásának bevezető mondataiból pedig kiderül, hogy a szentesi posta kezdeteit az 1840-es évek végére datálja, „a még kipuhatható első postamester”-ként pedig Kugler Jánost említi, valószínű, hogy az általa „első elhelyezési hely”-ként megnevezett helyszín nem más, mint a Kugler-féle postamesterség helye.

Érdekes adalékot találunk a posta 1840-es évek beli működéséről Páhi Ferenc szentesi főlevéltárnok egyik cikkében, amely 1972-ben jelent meg: *„Az a kevés levél, ami akkor érkezett, elfért az ablakban, ahová azért tették ki, hogy vagy a címzett, vagy ismerőse értesüljön róla: levele van és menjen be érte. A levélkézbesítésnél egy-két nap késés nem számított, így is élményszámba ment, és sokáig emlegették, hogy x vagy y levelet kapott.”*²⁹

**Szentesi posta
keletbélyegző- lenyomata,
1870. november 30.**

²⁵ Gecsei 1787–1850. 206. o.; Gecsei 1850–1867. 70. o.

²⁶ Wagner i. m. 315. o.

²⁷ Wagner i. m. 315. o.

²⁸ Megjegyzés: Mátéffy László háza a Kossuth u. 24. alatt volt; dr. Pollák Sándor a Báró Harruckern u. 19. sz. alatt élt (ma Ady Endre u.); a Vermer-féle ház a korabeli térkép szerint a Kurca közben volt (ma Szent Anna u. vége), nem pedig az Örvény soron; a Horváth Gyula u. ma Szent Imre herceg u.; dr. Albertényi Adolf a Tóth József u. 4. sz. alatt lakott; Fekete Albert háza a Petőfi u. 5. sz. alatt volt. CSML SZL Szentes város mérnökének iratai – Régi utca- és házszámmutató (1906/7.), amely tartalmazza a háztulajdonosok neveit is.

²⁹ Páhi Ferenc: Az első telefonos kisasszony. = Szentesi Élet, 1972. július 5. 4. o.

Szentes postái

1874 nyarán terv készült a Szentes és Csongrád között felállítandó távírdáról. A Szentesi Lap örömmel tudósított az elképzelésről, és folyamatosan szorgalmazta a megvalósítást. 1877 nyarán végre beszámolhatott arról, hogy megérkeztek Szentesre a távírda felszereléséhez szükséges eszközök. A munka jó ütemben folyhatott, amit bizonyít, hogy 1877. október 16-án megkezdődhetett a próbaüzem. Hivatalosan azonban csak 1878. augusztus 25-én adták át a forgalomnak a két város között kiépített távírdát.³⁰

Egy ideig a postával közös helyiségben működött a távírda, de már 1881 októberében arról tudósított a helyi újság, hogy még abban az évben el lesz különítve a postától. Arról is tájékoztatta a lakosokat, hogy hamarosan bekötik a szentesi állomáshoz Kunszentmártont, Szarvast, Mezőtúrt, Öcsödöt és Szentandrászt. A távírda ténylegesen 1882. április 1-jén költözött át a Horváth Mihály utcába, a Kohn Gábor-féle házba. A távírda vezetője Gyulai József [Pál] volt. Abban az időben morze-készülékeken történt a táviratok adása és vétele.³¹

A postahivatalt 1882. november 1-jén állami kezelésbe vették. Helyiségeit a Vutsák-féle házban alakították ki. A kincstári postahivatal első vezetője Szűrszabó Nagy Antal lett. Ez alkalmából hírlapok útján tájékoztatták a nagyközönséget a bevezetett új tarifákról is: „*a levelekért jövőben kézbesítési díjak nem fizettetnek, kivéve a pénzes leveleket és a másfél kilogrammnál nem nehezebb küldeményeket, melyekért darabonként 3 krajcár fizetendő; oly csomagokról szóló értesítvényekért pedig, melyeket a levélhordók terjedelmükénél fogva magukkal nem vihetnek, 2 krajcár kézbesítési díj szedetik. Azok kik leveleik elviteléről magok akarnak gondoskodni, a postán havi 1 frt díj mellett főkot bérlehetnek. Az újságok a postahivatalban díjtalanul adatnak ki, a házhoz hordásért ellenben példányonként fél krajcár díj jár, mely évnegyedenkénti részletekben előre fizetendő*”.³²

Fél év elteltével tudatták a lakosokkal, hogy főnökváltozás lesz a helybeli postahivatalnál, mivel Szűrszabó Nagy Antal postafőnök eltávozott Szentesről.³³ Szűrszabót Stolcz István követte a postavezetői székben.³⁴ Később Grabarics Iván, a századforduló előtti utolsó években pedig Szlávik Gyula volt a hivatal vezetője.

A helyi sajtó közzétette a Szentesi M. Kir. Postahivatal 1882. és 1883. évi posta- és távírda forgalmát, mint a helyi műveltségi állapot egyik fontos fokmérőjét.³⁵

Forgalmi adatok	1882-ben	1883-ban
	db	db
Bérmentes levél	81 072	84 722
Bérmentetlen levél	4 482	4 170
Levelezőlap	18 270	22 600
Keresztkötés és nyomtatvány	21 348	24 588
Áruminta	011	406
Portómentes levél	18 486	18 414
Pénzes levél és egyéb kocsi-postai küldemények	17 220	21 996

³⁰ Szentesi Lap, 1874. júl. 5. 3. o.; 1876. szept. 10. 3. o.; 1876. dec. 10. 1–2. o.; 1877. júl. 1., aug. 12., szept. 8., szept. 23., okt. 21.; 1878. szept. 1.

³¹ Szentesi Lap, 1881. okt. 8. 3. o.; 1882. ápr. 8. 3. o.

³² Szentesi Lap, 1882. nov. 4. 3. o.

³³ Szentesi Lap, 1883. jún. 23. 3. o.

³⁴ Wagner Manó: i. m. 315–316. o.

³⁵ Szentesi Lap, 1884. febr. 9. 2. o. Kivonat Szentes város polgármesterének 1883. évi jelentéséből.

Szentes postái

1883-ban 15 047 darabbal több levél, pénzes levél és kocsipostai küldeménnyel több érkezett Szentesre, mint az előző évben.

Pénzutalványok forgalma	1882-ben	1883-ban
Bevétel	495 003 frt 18 kr	642 694 frt 29 kr
Kiadás	197 637 frt 28 kr	249 336 frt 60 kr
Összes pénztári forgalom	1.020.919 frt 50 kr	1.337.984 frt 63 kr

A szentesi távírda állomásnak, mely 1877. október 16-án nyílt meg, öt év alatt a következő forgalma volt:

Év	Feladott sürgöny, db	Érkezett sürgöny, db	Jövedelmezett frt
1878	4220	4629	2024
1879	5472	5626	3170
1880	4120	4760	2407
1881	7868	9140	6690
1882	7434	9379	4635

A műveltségi állapot terjedését igazolja még a városunkba járó hírlapok mennyisége is: 1882-ben 103 702 darab hírlappéldány érkezett postán, 1883-ban pedig már 114 703 példányt osztottak szét. Az országos lapok közül a következőket jártatták a szentesiek 1883-ban: Egyetértés 56, Budapesti Hírlap 28, Pesti Napló 26, Nemzet 12, Budapesti Közlöny 2, Magyar Korona 1.

A postai és a távírdai hálózat országos egyesítésekor – 1887. szeptember 1-jétől – a két szolgálati ág Szentesen is egységes vezetés alá került.

A 19. század második felében újabb hírközlési lehetőséggel gazdagodott Szentes: megjelent a „telephon”. Az új technikai berendezés első kísérleti kipróbálására 1877 karácsonyán került sor Szentes és Hódmezővásárhely között. A szenzációs eseményről a Szentesi Lap az alábbiakban számolt be „Telephon” című írásában:

„Egy csodálatosan meglepő találmány, természettani fölfedezés foglalkoztatja az újabb időben a tudományos világtól le a legegyszerűbb közigazgatásig az embereket. E találmány Bell amerikai tanár távbeszélője (telephon), melynek segítségével az ember képes valakivel több mérföldnyi távolságról társalogni. E találmány nagyszerűségében messzire túlhaladja a villanydelejes távíró, melynek segítségével gondolatainkat, szándékunkat pár pillanat alatt 1000 mérföldre továbbíthatjuk; mert míg a távíró gondolatainkat írásban adja tudtára annak, kivel azt közölni óhajtottuk; addig a telephon segítségével valóságos emberi hangokat közölhetünk.

A telephon ugyanazon fizikai törvényeken alapszik, melyeken a távíró; s a készülék, melynek segítségével a hangközlés történik, meglepően egyszerű; áll három főrészből, melyek fa- vagy káucsuk szekrénybe vannak foglalva. E készülék szerkezetének leírását, hogy az könnyen fölfogható legyen, ábrák nélkül alig kísérhetjük meg. A három fő alkatrész egészen ércből van s egyszerűen, csak a beszélő hangjával előidézett légrézégés által hozatik működésbe. – Ezen részek egy delejes palca, mely csavarral van egy fából készített porzótartó alakjára készült kis faszekrény fenekéhez erősítve s emellett egy puha vasból készült rudacska körül csavargatott finom selyemmel beszótt rézsodronnyból álló huzal, melynek végei vastagabb sodronnyal vannak összekötve, ezek végig nyúlnak a burokszekrény fogantyúján, s egy-egy szorító csavarral vannak összeköttetésben, melyek közül az egyik a távírda vezeték sodronnyához erősítetik.

A burokszekrény, mely mint mondtuk volt hasonlít egy csinos porzótartóhoz, elől nyílással van ellátva, hogy bele lehessen beszélni, vagy a szekrény nyílását fülhöz tartva a máshonnan küldött hangot ki lehessen hallgatni. A hangközlés, vagyis a távbeszélés úgy történik, hogy az ember az itt leírt hangközlő készülékbe belekiált, mintha valami szócsőbe beszélne, s az, kivel beszélni akarunk, fülét egy másik ilyen készülék nyílásához tartja, s ha több mérföld távolság van is a két beszélő közt, tisztán értik egymás beszédjét. E találmánnyal már ez ideig Magyarország minden nevezetesebb városában tettek kísérleteket.

Városunkban Szabó Menyhért ügyvéd úrnak szintén van egy telephonja, melynek segítségével az elmúlt héten hétfőn este, majd karácsony első és második ünnepek estéjén kísérlet tételét Szentes és Hódmező Vásárhely közt. Úgy Szentesen, mint Hódmező Vásárhelyen a távir dai hivatalon lett becsatolva és összekötve a távir dai vezetékkel a telephon, mindkét helyen szépszámmal voltak jelen, s azután megkezdődött a társalgás. Szentesről beszéltek át Hódmező Vásárhelyre s onnan beszéltek vissza. A beszédet természetesen csak az hallja, ki a hangfelfogó készüléket fülénél tartja, s még ez is csak úgy veheti épen ki a hangokat, ha csend van a szobában. Ez esetben a Hódmező Vásárhelyen mondott szavakat tisztán meg lehet érteni, és még azt is ki lehet venni, hogy ki beszél. A három este 8-tól 10 óráig tartott a társalgás. Szentesen épen úgy, mint Hódmező Vásárhelyen. Tartottak hosszabb fölolvast, egyes versköltemények szavaltattak el; volt ének, zene és fütty, melyeket tisztán lehetett kivenni, különösen a dalt a legszebben meg lehetett érteni. A társalgás minden-esetre nehezebben, közben-közben nagy paúzával jár, mintha előttünk áll, velünk szemben, akivel beszélünk; de amit mondani akarunk, és belekiáltunk a hangközlő készülékbe, azt a másik pillanatban már odaát hallották s a szükséghez képest nyomban válaszolhatnak vissza.

*Természetes, hogy ezen találmányt még fejleszteni kell, hogy rendes érintkezési eszközül szolgálhasson az emberek közt; azonban semmi kétséget nem szenved, hogy ezen távbeszélő mai állapotában is nemcsak nagyszerűnek, de rendkívülinek mondható. S különösen figyelemre méltó még az is, hogy ezen meseszerű készülék minden rendkívülisége mellett is igen olcsó; egy készülék ára 8–10–12 frt.*³⁶

Tizenöt év múlva, 1893 elején arról számolt be a Szentes és Vidéke című újság, hogy ideiglenes kísérleti telefonvonalat építettek ki Szentes és Gyula között azzal a céllal, hogy kipróbálják az új eszköz közigazgatási hasznosításának lehetőségeit. A próba után a megyegyűlés elhatározta, hogy Szenteset – Csongrád megye akkori székhelyét – és a községeket telefontal kötök össze, de a megvalósítás egyelőre elmaradt. A vármegyét megelőzve, gróf Károlyi Imre 1897-ben kiépítette a vonalat nagymágocsi uradalomához. Ezzel párhuzamosan a Telefon Hírmondó megkezdte az előfizetők gyűjtését Szentesen, évi 24 forint díjazás mellett. Az előfizetők toborzását Csallány Gábor armen-tesítési tisztviselő, a helyi múzeum megalapítója végezte. 1897 végére az előfizetők száma meghaladta a 60 főt, így remény volt rá, hogy a következő évben megkezdődik a telefonhálózat kiépítése. És valóban, 1898 nyarán megtörtént a hálózat kiépítése. Az első állandó telefonállomásokot 1898. szeptember 27-én kapcsolták be Szentesen.³⁷

A fővárosban ugyanez már 1881-ben megtörtént. Ötven év elteltével – 1931 tavaszán – nagy ünnepséget rendeztek Budapesten a magyar távbeszélés kezdetének fél évszázados évfordulója alkalmából. A Szentesen megjelenő Alföldi Újság egyik munkatársa ebből az alkalomból utánajárt, hogy városunkban hogyan is történt a telefon meghonosítása.

³⁶ Szentesi Lap, 1877. dec. 30. 2. o.

³⁷ Szentes és Vidéke, 1893. jan. 1. 5. o.; 1897. aug. 29.; nov. 7.; dec. 19.; Szentesi Lap, 1897. nov. 14., dec. 8.; Szentes és Vidéke, 1898. márc. 13., máj. 19., jún. 2., aug. 11., okt. 6., okt. 9., okt. 23., okt. 30., nov. 24.

Adatokban gazdag cikket írt „1898. szeptember 27-én telefonáltak először Szentesen” címmel, amelynek lényege:

„Vidékre nehezen jutott el Budapestről a távbeszélő, amelynek vonalait ekkor még nagyobb költséggel építették, mint manapság. Szentesen 1898 júliusában és augusztusában kezdték meg a telefonvonalak felállítását. A mai póznáknál kisebb, alacsonyabb póznákat állítottak fel, és két hónapi munka után, 1898. szeptember 27-én érkeztek el az első telefonállomások bekapcsolásáig. Az első készüléket az alispáni hivatalban szerelték fel (a megyeházán); az alispán telefonszáma mindaddig az egyes maradt. Ugyanaznap kapcsolták be a többi hivatalos telefonokat is. A város kapta a kettes, az Armentesítő Társulat a hármas, Teés és Fábianszabó körjegyzőségének előljárósága a négyes számú telefont. Az első magánelőfizető a Zsoldos család volt, az ipartelepre az ötös számú telefont vezették ki. 1898-ban azután több telefont nem szereltek fel. A távbeszélő iránt lassan nyilvánult meg az érdeklődés. Amikor felismerték, hogy az üzleti életben milyen nagy előnyei vannak a telefont, a nagy gabonakereskedő cégek is jelentkeztek előfizetőként... 1900-ban már elérte a tízet a szentesi előfizetők száma... 1898-ban, a telefon bevezetésekor a postahivatal még a Tóth József utca 2. számú házban volt, ahol Gyulai Pál volt a postamester.³⁸ Akkoriban még hetenként kétszer Csongrád felől hozták a postát a kompon keresztül. A postakocsis a mai Alsóréti-Újtelep tájékán belefűjt a trombitájába; trombitaharsogás jelezte a mindig fontos eseményt: jön a posta! Szentes apraja-nagyja sereglett a postakocsi köré. A Tóth József utcai postánál mindaddig együtt volt a csoportosulás, amíg a címzettek át nem vették a leveleket. Az első telefonkezelő Szentesen Gyulai postamester Margit nevű lánya volt; ő jelentkezett először így a telefonba: Halló, központ!... Emlékezők szerint úgy a táviratozásban, mint a kapcsolásokban rendkívül ügyes volt, de az is lehet, hogy az emberek akkoriban nyugodtabbak, higgadtabbak voltak, és nem is jutott eszükbe, hogy a központ későn kapcsol...”³⁹

Ez utóbbi megállapítás nem sokáig maradt érvényes. Alig 14 évvel később ugyanis már az előfizetők készülő sztrájkjáról adott hírt a Szentesen megjelenő Alföldi Ellenzék című újság. A közleményből kiderül, hogy Szentesen a telefonkapcsolás a lehető leggyengébb. Gyakran percekig kell várni, amíg összeköttetést kapnak az előfizetők. Az írásból megtudhatjuk, hogy ez nem a meglévő személyzet hibája, hanem egyrészt a munkatorlódásban keresendő, ugyanis legtöbbször egy és ugyanaz a személy van a távirónál és a telefontnál, így egyszerre mind a két szolgálatot nem teljesítheti, még csak megközelítő pontossággal sem. A másik ok az, hogy a kapcsolások egy része a Szeged–Szentes közötti vonalon történik, s így, ha a két végállomás között bármely közbeeső állomás beszélget, a további kapcsolat lehetetlen, ezért a vonalon a beszélgetés szünetel. Tiltakozásul az előfizetők között aláírási ívet köröztettek, amelyben ezek a panaszok szerepelnek, és amelyet a budapesti távirda- és telefonigazgatósághoz kívánnak felküldeni. Ha a sérelmeket nem orvosolják, arra az esetre az előfizetők lemondással fenyegetőznek. „Tehát az első magyar telefontsztrájkra Szentesen van kilátás” – zárta tudósítását a kortárs újságíró. A tiltakozó mozgalomnak meg lett az eredménye, amennyiben egy Nyári nevű posta- és távirda főtanácsos nyomban Szentesre utazott, s a „legnagyobb előzékenységgel azonnal intézkedett, hogy ezentúl a telefontnál és távirvánánál külön tisztteljesítő szolgálattal”. A külön telefon dolgában felirat készült a miniszterhez.⁴⁰

1887 őszén felavatták a város költségén megépült Szentes–Kunszentmárton közötti helyi érdekű vasutat, 1893-ban pedig elkészült a Szentes–Hódmezővásárhely közti vasútvonal. Ezzel javult a környék közlekedése, de a Tiszán ekkor még állandó híd nem volt, az átkelést Csongrád irányába komp biztosította.

³⁸ Gyulai Pál [József] a távirda főnöke volt. A köznyelvben őt is postamesternek nevezték. Neve Gyulai Józsefként is előfordul korabeli újságcikkekben.

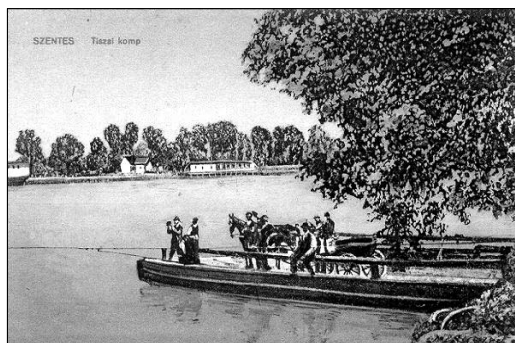
³⁹ Alföldi Újság, 1931. máj. 8. 4. o.; Páhi Ferenc: Az első telefonos kisasszony. = Szentesi Élet, 1972. július 5. 4. o.

⁴⁰ Alföldi Ellenzék, 1912. ápr. 18.; ápr. 28.

A 20. század első fele

1900-ban Szenteset a Magyar Királyi Posta bekapcsolta az országos helyközi távbeszélő-hálózatba: „A szentesi városi távb. hálózat, a Szentes-hmvhelyi törvényhatósági távbeszélő vezeték segítségével, 1900. febr. hó 1-től kezdve az országos interurbán forgalomba egyelőre csak belföldi összeköttetések mellett bevonatott.”⁴¹ Március 1-jétől pedig a helyközi távbeszélő-berendezés igénybevételével már Bécsbe is telefonálhattak a szentesiek. 1900-ban 16, 1905-ben 25, 1910-ben 37, 1915-ben már 74 telefon-előfizető volt Szentesen.⁴²

Szentes és Csongrád között 1903-ban végre megépült a Tiszán az állandó közúti vashíd. Korábban csak komppal lehetett átjutni a folyón a böldi révnél. A híd átadásával a rév jelentősége megszűnt, bár a komp még jó ideig működött.

Képeslap az új hídról (1904) és a továbbra is működő kompról (1910)

Kiad.: Untermüller Ernő. (ekonyvtar.vksz.hu)

A közúti-vasúti híd egy 1910-ben készült térképen

(térképrészlet, wikimedia.org)

1906-ban megnyílt a Csongrád–Szentes–Orosháza helyi érdekű vasútvonal. A sínpárt a három évvel korábban átadott Tisza-hídon vezették át: a híd ettől fogva vegyes használatú közúti-vasúti hídként funkcionált. Megépítése jelentős lépés volt a város és a posta életében egyaránt.

A posta fokozatosan áttért a gyorsabb vasúti szállításra a szárnyvonalakon is: megindult a postai küldemények és zárlatok vasúton történő továbbítása. Ott, ahol a vasút érintette a települést, a lóvontatta szállítási eszközök háttérbe szorultak, lovaskocsit elsősorban a helyi járáti szolgáltatásban és a csomagkézbesítésben használtak.

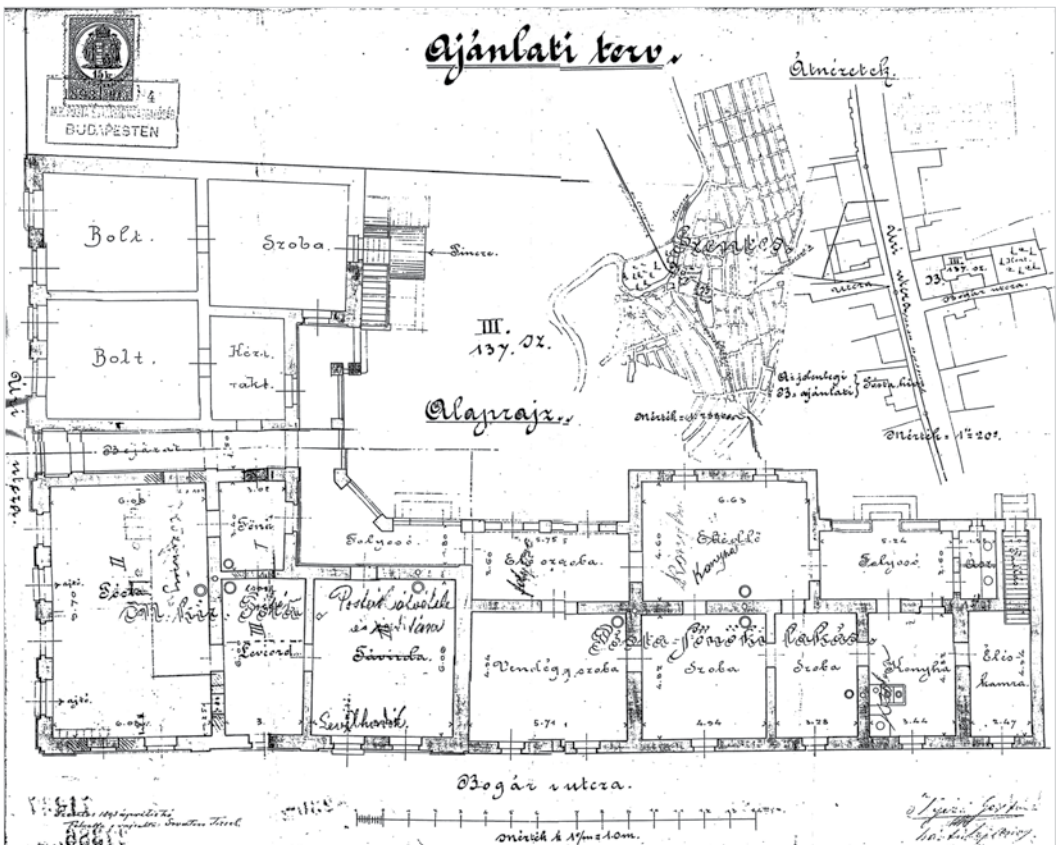
⁴¹ Postai Rendeletek Tára 10/1900. 52. o.

⁴² Szekér Ferenc: A postai kutatás története 1891-1971. Bp. 1971. 23. o.

Szentes postái

1910-ben a kincstár a posta részére 10 évre bérbbe vette a Szentes Vidéki Takarékpénztár és a Központi Takarékpénztár tulajdonát képező, Petőfi (korábban Úri) utcai, volt Nyíri Gerzson-féle házat, amely 1888-ban épült.⁴³ Ezt megelőzően a posta a Tóth József utca 2. szám alatt működött.

Bizonyítékunk van rá, hogy a szentesi postának az Úri utcai ingatlanba költöztetését már jóval előbb, 1893-ban tervezték. Szentesi postatörténeti gyűjteményünkben őrizzük a másolatát egy úgynevezett „Ajánlati terv”-nek (épületátalakítási- és bővítési alaprajznak), amit 1893 áprilisában Szvaton József készített Szentesen, s amit a Magyar Kir. Posta- és Távirtdaigazgatóság Budapesten 1893. május 4-én befogadott, illetékbélyeggel és bélyegzőlenyomattal látott el. A tervrajz eredetije pauszpapíron, jó minőségben a Postamúzeum gyűjteményében található. Az Úri utca (ma Petőfi u.) és a Bogár utca (ma Fogoly u.) sarkára megálmodott épületátalakítás és bővítés alaprajzát tartalmazza. Ábrázolja a Nyíri Gerzson-féle házat a benne lévő két bolthelyiséggel, szobával, kézraktárral, mellé a Bogár köz sarkán a postahivatal majdani helyiségeit, valamint a négyyszobás postafőnöki lakás helyiségeit. Találunk a tervrajzon egy átnézeti térképvázlatot is, amelyen bejelölték a posta akkori helyét a Tóth József utcában, valamint a tervezett postaépület helyszínét és környezetét az Úri utca–Bogár utca sarkán.

Ajánlati terv az Úri (ma Petőfi) utcai postaépület kialakítására

Készült Szentesen, 1893. áprilisában. A Magyar Kir. Posta- és Távirtdaigazgatóság érkeztető bélyegzőjének dátuma 1893. május 4.

⁴³ CSML SZL Szentes Város Tanácsának iratai 318/1888.; Szentes Vidéki Takarékpénztár Igazgatóságának jegyzőkönyvei 99, 128/1910.

Szentes postái

Ez a tervrajz azt bizonyítja, hogy a Magyar Királyi Posta illetékesei már évek óta tervezték, hogy a kor igényeinek megfelelő épületbe költöztetik a postát, és célpontnak azt az ingatlant szemelték ki, ahová a posta 1910-ben valóban beköltözött. Az erre vonatkozó tárgyalások feltehetőleg már az 1890-es években zajlottak. Végül az épületet először csak bérbe vették a takarékpénztáraktól, amikor azok átköltöztek újonnan felépült impozáns székházukba.

Labádi Lajos, szentesi levéltárvezető a következőképpen foglalta össze az átadás és az átépítés történetét:

*„Az átadás előtt a pénzüzetek átalakították az épületet, amelynek terveit Dobóczky József építőmester készítette. Ekkor alakulhatott ki a képen is látható klasszicizáló főhomlokzata. A postaigazgatóság a bérleti szerződésben kikötötte, hogy »az esetben, ha a 10 évi bérleti idő alatt a helyiségek a hivatal számára szűkké válnának, kötelesek a tulajdonosok a jelenlegi lakást hivatali helyiségekké átalakítani, a főnök részére pedig folytatólag egy 4 szobás úri lakást építtetni«. A tulajdonosok ezt úgy módosították, hogy a további bővítés költsége a kincstárat terheli. 1915-ben esedékessé vált a bővítés. A súrlódások elkerülése végett az érintett pénzüzetek jutányos áron átengedték az ingatlant a kincstárnak, de kikötötték, hogy a meglévő épület helyén egy új, díszes postapalotát köteles építeni. A háborús viszonyok nem tettek lehetővé nagyobb építkezést, de mivel az épület Fogoly utca (Szabadság tér) felé eső része életveszélyessé vált, nem lehetett halogatni az új-
jáépítést. 1918-ban a kritikus részeket elbontották, és némi bővítéssel újból felépítették.”⁴⁴*

Ekkor nyerte el az épület homlokzata a végleges formáját, amely a következő, 1918-ban készült képeslapfelvételen látható.

A postaépület homlokzata az Úri (ma Petőfi) utca felől.
Képeslap, 1918. Kiad.: Untermüller Ernő (ekonytar.vksz.hu)

⁴⁴ Labádi Lajos: Régi Posta. In.: Csongrád megye építészeti emlékei (Szerk.: Tóth Ferenc) Szeged, 2000. 661–662. o.; Labádi Lajos: Magánházból postaközpont. = Szentesi Élet, 2008. május 23. 2. o.

Szentes postái

A postahivatal vezetője 1900-tól Szendrői Gyula, 1909-től Szeder Lajos, 1911–14 között ismét Szendrői, 1916–18 között pedig Miklósi Miklós volt.

Az első világháború és az azt követő zavaros időszak a posta működését évekre visszavetette. 1919. április 29-én a kommünt felváltó román megszállók a távírda és a távbeszélő összes felszerelését elszállították, csak egy központi kapcsolószekrényt és a bútorzatot hagyták meg.⁴⁵

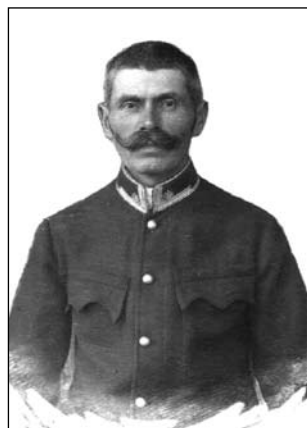
A két világháború között a város lassan ismét elindult a fejlődés útján. Új középületek épültek: református népiskola, takarékpénztári palota, vasúti pályaudvar és motorgarázs. Szentes az 1920-as évek végére vasúti csomóponttá vált.

Az 1920-as évektől egészen 1935-ig Wagner (1933-tól Vándor) Manó volt a postahivatal vezetője. A postaforgalom folyamatosan növekedett. A telefon-előfizetők száma 148 volt. 1925-ben elindult a rádióműsor-sugárzás, 1926-ban 128, 1928-ban már 167 rádióvevőkészülék-engedélyt adott ki a postahivatal, és a számuk napról napra emelkedett. 1928-ban 13 tisztviselő és 15 altiszt dolgozott a postán.⁴⁶

Idézzük fel az 1920–30-as évek szentesi postásainak emlékét Vincze Adrienne családi fotógyűjteménye segítségével!

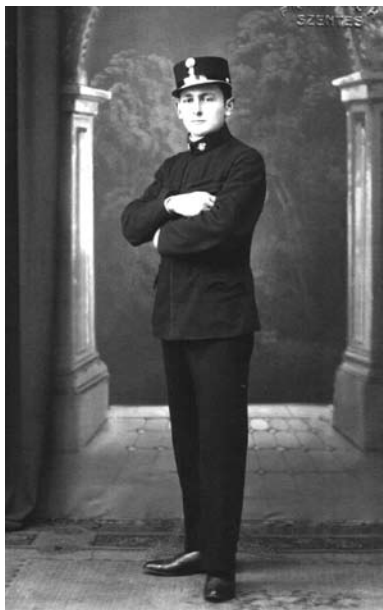
Balra: postások a Petőfi utcai postaépület előtt. Jobbra: kerékpáros kézbesítő a posta udvarán.

Balra: lovaskocsi a posta udvarán. Jobbra: Baracsi János 1926-ban és 1929-ben.

⁴⁵ Wagner i. m. 316. o.

⁴⁶ Wagner i. m. 316. o.

Balra: műtermi kép Baracsi Imréről 1929-ben. Jobbra: emlékkép a kertben.

Balra: családi emlékkép. Jobbra: kézbesítők munka után.

A postai szolgáltatások Szentes külterületén történő javítása iránti igények növekedését jelezte, hogy „1927-ben a postahálózat bővítésére a város két új kerületi-fiók felállításáért folyamodott. A városiasodás jeleként a külterületi postai ellátás 1928-tól lényegesen megjavult, az elöljáróság engedélyezte, hogy hetente két nap a mezőőrök is bevonják a tanyai kézbesítő munkába.”⁴⁷

A Petőfi utca 8. szám alatti postaépület 1932–35 között és 1942-ben újabb átalakításokon esett át.⁴⁸

⁴⁷ Labádi Lajos: Szentes vázlatos története a 11. századtól 1914-ig. In: Szentes helyismereti kézikönyve. Tanulmányok I. 225. o.

⁴⁸ Labádi Lajos: Magánházból postaközpont – Százhusz éves a régi posta épülete = Szentesi Élet, 2008. máj. 23. 2. o.

Postai altisztek csoportképe Vándor Manó postafőnökkel 1933–35 körül

Nevek a kép hátoldalán: „Vándor [1933-ig Wagner] Manó postafőnök, felesége, Szakál János, Baracsi János, Nemes Sándor, Kiss István, Török Menyhért, Török László, Vámos József, Vigh Mihály, Mucsi András, Bíró Mihály, Lovas Lajos, Lovas János, Hajdu György, Balog Imre, Pusztai József, Kiss Sándor, Baracsi Imre stb. altisztek” (Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)

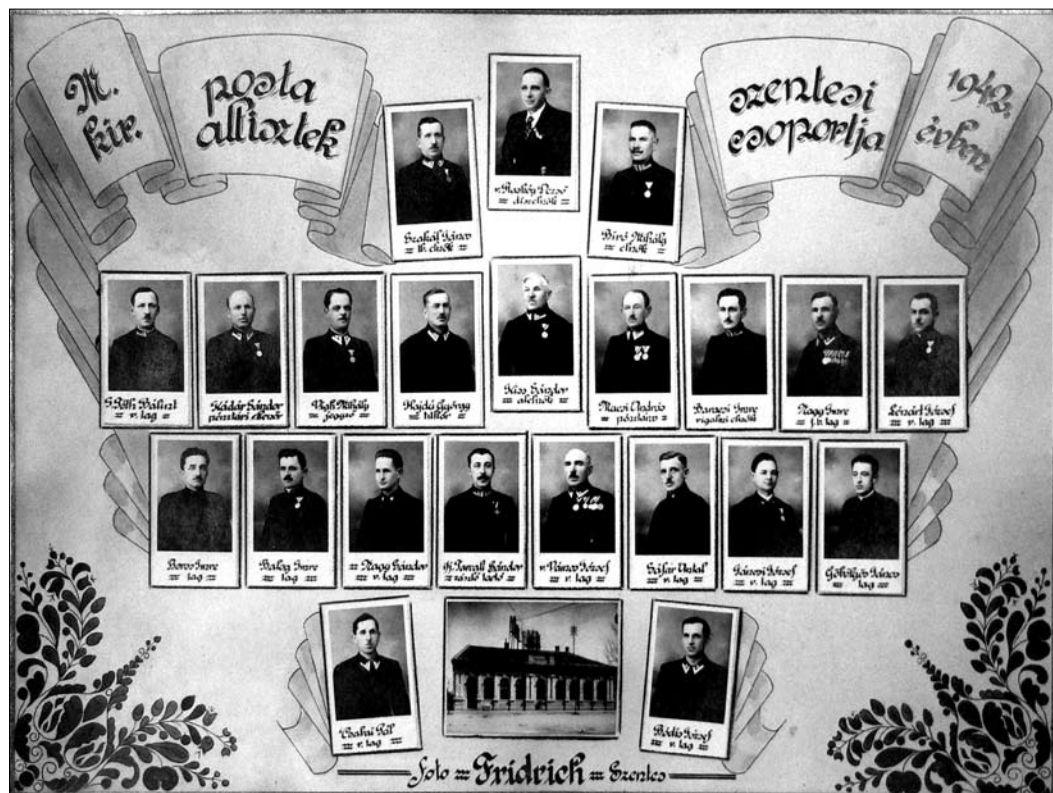
1935-ben rövid ideig ismét Miklósi Miklós lett a hivatalvezető, majd 1935–1940 között dr. Komlós Balázs töltötte be ezt a funkciót. Őt 1940–44 között Raskói Dezső követte a postafőnöki székben.

**Jobbra:
Raskói Dezső
arcképe
(1941)**

Magyar postaaltisztek országos egyesülete szentesi csoportjának bélyegzője, 1942
(Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)

Magyar királyi postaaltisztek szentesi csoportjának tablója, 1942
(Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)

A második világháborúban, Magyarország német megszállását követően, 1944 áprilisától az ország hadszíntérré vált. Október 6-án megindult a Vörös Hadsereg támadása, orosz repülőek jelentek meg Szentes felett. Október 7-én a Budapesti Postaigazgatóság autót küldött Szentesre a posta értékeinek elmenekítésére. Október 8-án a város határában komoly harcok zajlottak a tisztai átkelőhelyekért. A németek még ezen a napon felrobbantották a Tisza-hidat. Az elmenekített postai dokumentumok, értékek és felszerelési tárgyak további sorsáról nincs információnk, de levéltári kutatásokból ismeretes, hogy a posta és a telefonközpont október 15-től már ismét működött. Jellemző a háborús viszonyokra, hogy 1944. december 9-én nem a postaigazgatóság, hanem dr. Mátéffy László alispán bízta meg Szentes postahivatal vezetésével Román Györgyöt, aki aztán 1946-ig vezette a postahivatalt. 1946–49 között Sebők Rókus volt a posta vezetője.

Egy 1946. június 23-án kelt – Visinszki József postaigazgatónak küldött – jelentés szerint „Szentes 1. posta létszáma 1937/1938-ban 16 tisztviselő, 20 altiszt, 1946-ban 31 tiszt, 28 altiszt.” Az 1947-ben rendszeresített altiszt létszám 21 fő, a tényleges 24 fő volt. Egy 1948. július 2-án kelt jelentés szerint a tényleges tiszt létszám 20, az altisztek száma 23, ebből egy fő szabadságon, ket-tő hadifogoly, kilenc egyesített kézbesítő. Külterületen az 1940-es évek végén a postának még nem volt kötelessége kézbesíteni. Az igények kielégítését azonban a város vezetése nemcsak szorgalmazta, de a költségeihez is hozzájárult. „1947-ben Szentes m. város 10.000 Ft, 1948-ban 12.167 Ft, 1949-ben 15.500 Ft, 1950-ben 18.500 Ft összeggel járult hozzá a külterületi postakézbesítő- és gyűjtőjárat költségéhez.” A város részéről dr. Solti László főjegyző írta alá a megállapodást.⁴⁹

⁴⁹ CSML Szeged, 2352/1949.

Magyar Postaműszaki Alkalmazottak szentesi csoportjának tablója, 1947
(Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)

Kariolkocsi 1943-ban
A kocsin közepén ül
Laukó János,
mellette gyermekei,
Zsuzsa és Ferenc
(Laukó Zsuzsanna
gyűjteményéből)

Az 1950-es évektől az 1989/90-es rendszerváltásig

1949–55 között gyakran változott a hivatalvezető személye. E rövid idő alatt Írházi József, Kádas Miklós, Sebők Rókus (másodsor), Csák Valéria, Farkas Géza, Sebők Rókus (harmadszor) töltötte be a vezetői posztot, rövidebb-hosszabb ideig.

**Balra: ünnepi felvonulás az 1950-es évek elején, két kariolkocsi, egyik Rákosi Mátyás arcképével
Jobbra: postások az 1965. május 1-jei felvonuláson (Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)**

1955-ben Libor József vette át a vezetést, és maradt ebben a funkcióban 1966-ig. Őt Kiss István követte 1966–85 között, majd 1985-től 20 évig Verók István lett a posta vezetője.

**Jobbra: Verók István
és Kiss István
a postavezetői munkakör átadásakor,
1985-ben
(Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)**

A Petőfi utcai postaépület többszöri felújítással és átalakítással közel nyolcvan évig, 1989-ig adott helyet a postának. A szűkös, korszerűtlen, elavult épület kiváltására, egy új posta építésére már az 1950-es évektől folytak kísérletek. Tervrajzok készültek, de pénz hiányában ezek hosszú évtizedekig csak tervek (álmok) maradtak. A Szegei Postaigazgatóság egyik legsúfoltabb postája volt a szentesi. Az itt dolgozó postások évtizedekig áldatlan körülmények között végezték a munkájukat.

A posta számára az egyik nehezen megoldható feladatot a tanyai lakosság postai ellátása, a külterületi kézbesítés jelentette. 1945-ben 35% volt Szentes lakosságán belül a külterületen élők aránya. Nem véletlen, hogy – ahogy korábban utaltunk rá – már a két világháború között is nyomást gyakorolt a város vezetése a postára, hogy javítsa a külterületi kézbesítés színvonalát. A helyzet 1945 után javult ugyan (főként a külterületi kézbesítők számának növelésével), de a mostoha időjárás és útviszonyok, valamint a nagy távolságok miatt nehéz volt az elvárásoknak megfelelni, márpedig hosszú évtizedekig a tanyavilágban is házhoz kellett kézbesíteni a postai küldeményeket – kerékpárral, lóval, gyalog, az időjárás és az útviszonyok függvényében.

Idézünk Miczki Sándor nyugalmazott postavezető-helyettes szakdolgozatából, amelyben a külterületi kézbesítés helyzetéről írta a következőket:

„1944-ben nyolc, 1974-ben 11 külterületi kézbesítője volt a szentesi postahivatalnak. Közlekedésre a tanyavilágban kerékpárt, segéd-motorkerékpárt és időszakosan lovat használtak. Esős, sáros időszakban a kerékpárok nem voltak használhatók, ezért a kézbesítők gyalog jártak tanyáról tanyára. Az 1970-es évekre a kiterjedt tanyavilággal rendelkező Szegedi Postaigazgatóságnak egyre nagyobb gondot okozott a külterületi kézbesítők körében a szabadság vagy egyéb ok miatt távollévők helyettesítése, illetve a végleg kilépett munkavállalók pótlása. A nehéz munkakörülmények miatt nem sokan vállalták a napi 40-50 km megtételét. Szentes külterületén az embertelen munkakörülményeket 1974 végén új megoldás, a támpontos kézbesítés váltotta fel.”⁵⁰

1974-ben a külterületi lakosok körében lefolytatott előzetes felmérést és egyeztetést követően, a számukra legkedvezőbb helyen létesített támponton kaptak egy kulccsal zárható levélszekrényt, amibe a menetrend szerint gépkocsival érkező támpont-kézbesítő a címükre érkező küldeményeket vagy az arról szóló értesítőt elhelyezte. Az érkezés és az ott tartózkodás időpontja állandó volt, a lakosok tudták, mikor várhatják a támponton a postai gépkocsit, ha pénzt, csomagot vártak, vagy fel akarták adni a küldeményüket. A közönséges levelekért, előfizetett hírlapokért pedig bármikor felkereshették a támponton a saját rekeszüket. Ezeket a levélszekrény-csoportokat a minden időjárási körülmények között járható, szilárd burkolatú utak mellé telepítették. Induláskor a szentes külterületén élő lakosság aránya 10% körül volt. *„A rendszer indításakor 65 támponton több mint 2300 levélszekrényt telepítettek. Kiszolgálásuk három terepjáró gépkocsival és páros kézbesítéssel történt.”⁵¹* Cserebökény és Magyartés posta bezárása után az ottani kézbesítés is Szenteshez került, ekkor egy újabb gépkocsi beállításával bővült a korábbi rendszer. Idővel csökkent a külterületi lakosok száma, a gazdaságosabb üzemeltetés miatt a páros kézbesítés megszűnt. 1983-ra a külterületi lakosság számaránya 7,8%-ra fogyatkozott. 1999-ben 79 támponton 1960 levélszekrény volt.

Persze a belterületi kézbesítés is embert próbáló feladat volt mindig, és még ma is az. Rövidebb ugyan a kézbesítőjárás, de – az egyre szaporodó küldeménymennyiség mellett – a tömblakásokban az emeletek mindig nehezítették a kézbesítők munkáját. 1970-ben 10, 1985-ben 17 belterületi kézbesítő vitte házhoz a küldeményeket a városban. A lépcsőházakban az 1970-es évektől csoportos levélszekrények vannak ugyan, de utalványok és aláírandó, könnyvelt küldemények kézbesítéséhez fel kell menni az emeletre. Csak néhány tízemeletes házban van lift, a legtöbb ötszintes épületben nincs.

Kezdetben az érkező csomagokért a címzetteknek be kellett menniük a postára. Később a csomagok kézbesítése és a járatok szolgálat ellátása lovas fogattal történt. Nagy változás volt, amikor 1962. augusztus 15-től Szentes és Csongrád között megszűnt a lófogatú szállítás, és elindult a 66. sz. gépkocsi jegyzékelő járat. Ezzel a gépkocsival biztosították a csomag házhoz-kézbesítést és a vasúti járat ellátását is.⁵²

1951-ben kormányzati döntés alapján a Magyar Posta a lapkiadó és -terjesztő vállalkozásoktól átvette a hírlapok terjesztését. Ettől fogva több mint 50 évig az előfizetett példányokat Szentesen is a postai kézbesítők juttatták el az előfizetőkhez, de feladatuk volt új előfizetők gyűjtése és az áruspédányok értékesítése is. Az előfizetések szaporodásával a belterületi kézbesítők tehermentesítése érdekében külön szakosított hírlapkézbesítő-járasokat alakítottak ki, négyórás hírlapbetét-kézbesítők alkalmazásával. A szentesi posta hírlapcsoportjának 1987. december 31-i kimutatása szerint a legkelendőbb sajtótermékek a következők voltak (zárójelben a példányszámok, kerekítve): Szentesi Élet (9200), Csongrád megyei Hírlap (8300), Rádió és Televízió Újság (4650), Nők Lapja (3500), Szabad Föld (3000), Képes Újság (2500), Népszabadság (1600), Autósélet (1530), Népsport (750).

⁵⁰ Miczki Sándor ny. hivatalvezető-helyettes szakdolgozata. Miczki S. 1971-2003 között dolgozott Szentes 1. sz. postán.

⁵¹ Szél Sándor ny. gazdasz szóbeli közlése

⁵² Szegedi Postaigazgatóság 1962. évi éves jelentése. Postatörténeti gyűjtemény, Szentes.

1958 januárjában helyezték üzembe Budapesten az ország első, nagy teljesítményű televízió-adóját. Az első vidéki televízió-adóállomást Pécsen építették fel. Az alföldi adóállomás helyszínére több város pályázott. Mivel a legtöbb segítséget Szentes ígérte, Csongrád, Békés és Szolnok megye összefogásával itt épült meg a második vidéki tv-állomás, amely az 1959-es szilveszteri tévéműsört már kísérleti adásként sugározta. A hivatalos átadást 1960. február 20-án tartották. A 240 méter magas adótorony a város jelképévé vált. 1990-ig a Magyar Posta Rádió és Televízió Műszaki Igazgatóság szakemberei üzemeltették ezeket az állomásokat, a szentesit is. Az akkor beszerelt, csúcstechnikának számító berendezések ma már muzeális értékű tárgyak.⁵³

Szentes 1. sz. posta dolgozói létszáma az 1960-as évek elején 100, a tisztviselők száma 60 fő volt, a kézbesítők belterületen 10, külterületen 11 kézbesítőjárásba, illetve 19 hírlap-kézbesítőjárásba juttatták el nap mint nap a küldeményeket, hírlapokat.

Egy kimutatás szerint 1965-ben Szentesen közel 2500 volt a televízió- és több mint 8000 a rádiókészülék-tulajdonosok száma. Az 1980-as évek közepén már 10–12 000 között mozgott a rádióelőfizetők száma. 1985-ben a televízió-előfizetők száma meghaladta a 9000-et. (A város lakóinak száma ekkoriban a külterületi lakott helyekkel együtt meghaladta a 35 300 főt.) Köztudomású, hogy a rádió- és televízió-előfizetők nyilvántartása, az előfizetői díjak beszedése a postások feladata volt mindaddig, amíg ez a kötelező előfizetési rendszer országosan meg nem szűnt.

Horváth Imre nyugdíjas-búcsúztatása 1970 környékén a rovatoló helyiségben
(Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)

A forgalom növekedésével 1975. január 1-jétől Szentes 1. sz. posta osztályba sorolása VI. osztályra változott (1951-től V. osztályú volt). Nyitvatartási ideje a következőképpen alakult: hétfőtől péntekig 08–21, szombaton 08–14, vasár- és munkaszüneti napon 08–12 óra között. A távbeszélő-szolgálat folytonos „N” volt.

⁵³ Nagy Lajos: A Szentesi Tv Állomás első 50 éve. 1960-2010. Szentes, 2010. Antenna Hungária. 4-5. o.

Az 1946-os hivatalos telefonkönyvben még csak 200 szentesi előfizető szerepelt, 1960-ban 500. 1985-ben a Petőfi Szálloda előtt a postaműszaki szakemberek felszerelték az első olyan nyilvános telefonfülkét, ahol távhívásos készülék segítségével az ország bármelyik részével lehetett összeköttetést teremteni.

**A távbeszélőközpont
dolgozói 1980-ban**
(Postatörténeti gyűjtemény,
Szentes)

1984-ben kezdődött a város központjában, a főutcán, a Kossuth utca 3. szám alatt az új, modern, több mint 4000 négyzetméter alapterületű posta- és távközlési komplexum építése a POTIBER tervei alapján, a DÉLÉP kivitelezésével. Építése öt évig tartott. Az emeletes, kívül-belül impozáns postaeépület falai között 1989. október 23-án, a Köztársaság kikiáltásának napján kezdődött meg a szolgáltatás. Ünnepeyes avatását november 1-jén rendezték, Kertész Pál, a Magyar Posta vezérigazgató-helyettese részvételével. Avatásakor „a huszadik század egyik legmodernebb postája” jelzővel illették, a lakosság „postapalota”, illetve „lovagvár” néven emlegette. A munkakörülményeket, a műszaki és egyéb feltételeket a szakmai igényeknek megfelelően alakították ki. Tervezésekor még egyáltalán nem volt szó a posta és a távközlés néhány év múlva (1990. január 1-jén) bekövetkező különválásáról. Az impozáns, „L” alakú épületet (postaforgalmi szárny, távközlési műszaki szárny) alig két hónapi üzemelés után meg kellett osztani a két utódszervezet, a Magyar Posta Vállalat és a Magyar Távközlési Vállalat között.

Az új posta épülete és felvételi terme 1989-ben
(Postamúzeum Fotótára)

A kiürített, Petőfi utcai, régi posta ügyfélteréből a felvételi ablaksor (salter) kiállítási tárgyként a budapesti Postamúzeum Andrásy út 3. szám alatti kiállítótermébe került, a telefonfülke (Pullmann-fülke) pedig a Postamúzeum ópusztaszeri kiállítóhelyén, a Nemzeti Történeti Emlékparkban talált új otthonra.

A szentesi régi „salter” a Postamúzeum kiállítótermében (Budapest, Andrássy út 3.)

A képen Verók István, Egervári László, Gáspár János, 1994. április 10. (Postatörténeti gyűjtemény, Szentes)

1986. március 1-jétől bevezette a Magyar Posta a körzeti postahivatali rendszert. Szentes 1. sz. posta körzeti posta lett. A körzeti rendszer kialakítása a munkaügyi és egyéb feladatok hatékonyabb irányítása és végzése érdekében történt. Az engedélyezett létszám egy körzeti előadóval és négy rendszeres helyettessel bővült. A hivatal megkapta a körzetbeli posták bér-, létszám- és költséggazdálkodásának feladatait. A körzetbe 15 posta tartozott: Árpádhalom, Csanytelek, Csongrád 2., Csongrád 3–Bokros, Derekegyház, Eperjes, Fábiansebestyén, Felgyő, Nagymágocs, Nagytőke, Szentes 2., Szentes 3., Szentes 4–Cserebökény, Szentes 5–Magyartés, Tömörkény. A körzetbeli posták összlétszáma 1986-ban 70 fő volt.

1990-ben a régi, nagy teljesítményű, kézi kapcsolású, 1000-es kapacitású CB-telefonközpont a leszerelése előtt már telített volt. Az ebben az évben üzembe helyezett új automata telefonközpont-hoz már 4000 előfizető csatlakozhatott. A központ 10 000 előfizető befogadására volt bővíthető.

1990. január 1-jétől a Magyar Posta három önálló vállalatra vált szét: az egyik a klasszikus Magyar Posta, a másik a Magyar Távközlési Vállalat nevet kapta, a harmadik részből született meg a Magyar Műsorszóró Vállalat. Ezzel a távközlés és a rádió-televízió műsorszórás elvált a Magyar Postától.

A rendszerváltást követő évtizedek

A 1989. évi rendszerváltás és Magyarországnak az Európai Unióhoz 2004-ben történt csatlakozása nagy hatással volt az egész országra, ezen belül a postás társadalomra is. Az elmúlt 25 évben több átszervezés történt a Magyar Posta életében, mint korábban száz év alatt. A változások átfomálták a postai szolgáltatásokkal kapcsolatos elvárásokat is. A liberalizáció és a globalizáció teljesen új követelményeket támaszt. A jelen és a jövő postásainak ebben a felgyorsult, változásokkal teli világban piaci körülmények között, versenytársakkal szemben kell eredményesen helytállni.

1990 után a Magyar Posta korszerűsítette a postai technológiát, fejlesztette gépesítettségét, modern típusokra cserélte gépkocsiállományát, új országos levélfeldolgozó központot épített, vasútról

közútra terelte a fővonali postaszállítást, megújította arculatát, modernizálta szervezetét, bővítette szolgáltatásait. Mindez érintette Szentes 1. sz. posta dolgozóit is.

Az elmúlt negyedszázad egyik legfontosabb változása a posták informatikai eszközökkel való ellátása volt. Szentes 1. posta ebben kísérleti szerepet is vállalt. Felvételi munkahelyein még 1989-ben bevezették a „minden szolgáltatást egy helyen” elnevezésű, úgynevezett „egri rendszerű” számítógépes felvételi kezelést. Ezt az országban csak néhány postán indították el, kísérleti jelleggel. Szentesen folyamatosan üzemelt, másutt leálltak vele, vagy csak részlegesen alkalmazták. Itt a program és a számítógépek állandó javításával 2002. március 19-ig működött, amikor Szentes 1. sz. postán is bevezették az Integrált Postai Hálózat (IPH) Front Office (FO) – akkori elnevezéssel iPosta – technológiát, ami az ország minden nagyobb postáját egységes informatikai hálózatba kapcsolta, megkönnyítve a postások munkáját, javítva a szolgáltatások minőségét és gyorsítva az ügyfelek kiszolgálását. Az elmúlt években az IPH-rendszert folyamatosan fejlesztették. A postai belső technológia gyorsabb, egyszerűbb lett. Megvalósult bizonyos könyvelt küldemények elektronikus nyomon követése is. Az informatikai rendszer könnyíti az ügyfelek tájékoztatását, segíti a tudakozások intézését, és még sorolhatnánk számtalan előnyét.

2005. június 5-én Verók István postavezető nyugdíjba vonult. A vezetői kinevezést pályázat útján Juhászné Pálnok Lenke nyerte el 2005. június 6-tól.

2009 végén az ügyfélkiszolgálás további javítása és a sorban állás csökkentése érdekében ügyfélhívó rendszert vezettek be a postán, melyet a közönség kedvezően fogadott.⁵⁴

A Magyar Posta modernizációs programja keretében a 21. század elején országosan bevezették a mobilposta szolgáltatást. A korszerűtlen, kisforgalmú, veszteséges posták helyett mozgószolgálat formájában gépkocsis mobilpostával váltották ki a fix postahelyeket. A szentesi körzetbe tartozó Nagytőkén a posta 1998. november 1-jétől postamesteri vállalkozás formájában működött, 2004. június 10-től viszont Szentes 1. posta biztosít mobilposta szolgáltatást. A lakosok az első perctől kedvezően fogadták ezt a szolgáltatási formát, annak ellenére, hogy az ország más területein tiltakozások voltak a bevezetése és a helyi postaépület bezárása ellen. A zökkenőmentes átállás Nagytőkén annak volt köszönhető, hogy a lakosság által jól ismert – korábban húsz évig ugyanott postavezetőként, majd hat évig postamesterként dolgozó – Deákné Arató Piroska lett a mobilpostás. A mobilposta belterületen címhelyen biztosít küldemény- (levél-, csomag-, pénz-) felvételt és kézbesítést, továbbá banki és pénzforgalmi szolgáltatásokat, POS terminálon készpénzfelvételt, postai nyomtatványokat és kereskedelmi árukat értékesít.

2005-től Szentes körzetében is bevezették a centrális csomagkézbesítést. Szentes 1. sz. posta a körzet minden településén házhoz kézbesíti a csomagokat. Ezt kezdetben két gépkocsival oldották meg. Az egyik Szegvár és Mindszent, a másik Derekegyház, Nagymágocs, Fábiánsebestyén, Felgyő, Csanytelek és Tömörkény településeken kézbesítette a csomagokat. Eperjesre a postához a Szegedről közlekedő gépkocsijárat szállítja zárlatban a településre címzett csomagokat, és onnan a helyi támpontkézbesítő kézbesíti házhoz.⁵⁵ 2014-ben Szegvár település csomagkézbesítését az ottani támpontkézbesítő látta el.

2007 végén országosan megváltozott a posták osztályba sorolási rendszere. Szentes 1. sz. posta ettől kezdve „A” típusú önálló postaként működik. A dolgozói létszámtól függő korábbi besorolási rendszer (fiókposta, I., II., III., IV., V., VI. osztályú posta) megszűnt. Helyébe – a gazdaságossági, üzleti, kereskedelmi és üzemeltetési szempontok előtérbe kerülésével – az értékesítési potenciál

⁵⁴ Juhászné Pálnok Lenke ny. postavezető közlése

⁵⁵ Juhászné P. L. közlése

alapján történő, üzleti típusú besorolás lépett, amely „A”-tól „D”-ig sorolja kategóriákba a postákat. Az „A” típusúak a legnagyobbak.

A körzeti feladatokban is több változás történt az utóbbi években az éppen aktuális modernizációs koncepciónak megfelelően. A körzeti rendszer módosítása miatt 2008. január 1-jétől Szentes 1. sz. posta körzeti jogosultsága bővült. A korábban Hódmezővásárhely 1. sz. posta körzetéhez tartozó Hódmezővásárhely 4., Hódmezővásárhely 5–Tesco, Hódmezővásárhely 6–Szikáncs, Hódmezővásárhely 8., Mártély, Szegvár és Székkutas postákat Szentes 1. sz. posta körzetéhez csatolták. A következő átszervezés alkalmával Mindszent is ide került. 2012. július 1-jétől viszont Szentes 1. sz. posta megszűnt körzeti posta lenni. Öt kisposta Szeged 1., 15 posta pedig Hódmezővásárhely 1. posta körzetéhez került.

A postai szolgálat ellátására vonatkozó törvényi változások miatt a 600-nál – és néhány, 2000 főnél – kisebb lélekszámú település postáját vállalkozásba adták. Árpádhalom, Csongrád 3–Bokros, Derekegyház és Hódmezővásárhely 6–Szikáncs posta 2009. március 9-től 2011. március 11-ig az Aurus Hill Kft. működtetésével postapartneri rendszerben látta el a feladatát. A postapartner viszont csak addig üzemeltette ezeket a postahelyeket, amíg az állam bértámogatást nyújtott hozzá (2 évig), utána visszaadta a Magyar Postának.

**Juhászné Pálnok Lenke, Borsos Ibolya
és Verók István (2014)**

Juhászné Pálnok Lenke postavezető 2011. június 22-én nyugdíjba vonult. A postavezetői kinevezést ekkor Borsos Ibolya nyerte el, aki 2011. június 23. óta irányítja Szentes 1. sz. posta munkáját.

Az utóbbi években belső szervezeti átalakítások is történtek Szentes 1. sz. postán. Megszűnt a postavezető-helyettesi munkakör, valamint a helyi ellenőr és a kézbesítő-ellenőr munkakör is. A középvezetői feladatokat a postahelyi értékesítési csoportvezetők és a postahelyi üzemeltetési csoportvezetők látják el.

2014. január 1-jétől Szentes 1. sz. posta ügynevezett városi irányító posta lett. Az általa irányított posták: Szentes 2. és Szentes 3.

Szentesen 2014-ben 18 belterületi járásban történt a küldemények házhoz kézbesítése. A kézbesítők utcai közlekedési eszköze a kerékpár. A kereskedelembe beszerezhető kerékpárok használatával rengeteg probléma adódott, nem ekkora terhelésre és igénybevételre készültek. Gyakoriak voltak a váz- és keréktörések. Az egyre szaporodó kézbesítendő anyag már nem fért el a kézbesítőtáskában, így a postások kormányra akasztott szatyrokban és egyénileg kialakított kosokban vitték körüjükra a küldeményeket. Munkavédelmi és biztonsági szempontból sem voltak megfelelőek ezek a megoldások. Napjainkra megjelentek a direkt e feladat ellátására gyártott, speciális (Neuzer gyártmányú) postai kerékpárok, amelyek biztonságosabbá teszik a kézbesítést. A kézbesítők a klasszikus postai feladatok ellátásán kívül egyéb tevékenységet is végeznek.⁵⁶

2014-ben négy támpontos gépkocsival végezték a kézbesítést, de a munkaidő teljes kitöltése és a hatékony munkavégzés érdekében egy gépkocsi centrális csomagkézbesítést és ki-beszállítási feladatot is végzett.

⁵⁶ Juhászné P. L. közlése

Az 1990-es évek közepétől a csomagküldő cégek elterjedésével megnövekedett a postára adott csomagok száma. Ezeknek a kézbesítését három csomagkézbesítő gépkocsi végezte.

Postatörténeti gyűjtemény és állandó kiállítás

A változások, átszervezések következtében bebizonyosodott, hogy Szentes 1. sz. posta hosszú távra tervezett épületegyüttese túlméretezett. Az egyes feladatok centralizálásával, más feladatok megszűnésével, bizonyos szolgáltatások kiszervezésével, a modern számítógépes kezelés bevezetésével, a hatékonyság növelésével, átszervezésekkel és végül a létszám csökkenésével néhány irodahelyiség felszabadult. Ezek adnak ma helyet a Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány gyűjteményének és állandó kiállításának.

2012-ben – a dél-alföldi régió több más postájához hasonlóan – Szentes 1. posta dolgozói is színes műsorral és kiállítással ünnepelték a helyi postaállomás létesítésének 225. évfordulóját.

A postatörténeti emlékszoba 2003-ban
(fotó: Lovászi József)

A jubileumi megemlékezés két pillanata, 2012. szeptember 28.
(fotó: Lovászi József)

Kisposták Szentesen

1954-ig a városban csak egyetlen postahivatal létezett. 1948. december 22-én ugyan a város egyik külterületi részén, Lapistón postautygnökség létesült,⁵⁷ de minimális forgalma és gazdaságatlan üzemeltetése miatt 1951-ben meg is szűnt.

1954-ben nyitották meg a Felsőpárton, a Rákóczi utca 107. szám alatt a város második postahivatalát Szentes 2. sz. posta néven. Ez a posta 1961-től Szentes 3. sz. posta néven üzemel. 1961-ben ugyanis a vasútállomás területén, a Kolozsvári utca 2. szám alatt a Szentes 1. sz. főposta kirendeltségeként megnyílt a Szentes 2. postakirendeltség, amit 1969-ben postahivatallá minősítettek át. Mindkét posta egyaránt felvevő posta, de a 2-es 2013. július 1. óta a letéti küldemények kézbesítésében is részt vett.

Szentes 2. sz. posta a vasútállomásnál
(fotó: Lovászi József)

Szentes 3. sz. posta
(fotó: Verók István)

1947-ben nyitották meg Cserebökény és Magyartés fiókpostákat, melyeket 1972-től postahivatallá sorolták át az akkor még önálló tanácsú községekben. A közigazgatási és településfejlesztési átszervezéskor mindkét települést Szentes városhoz csatolták. Postájuk 1973-tól Szentes 4-Cserebökény, illetve Szentes 5-Magyartés postahivatalként üzemelt tovább. Ezeken a postákon egy tisztviselő és 2-3 hagyományos külterületi kezelő teljesített szolgálatot. A helyi telefonállomások távhívásba történt bekapcsolása után, a minimális postai forgalom miatt, 1992-ben mindkét posta véglegesen bezárt. E településeken a postai szolgáltatást Szentes 1. sz. posta támpont-kézbesítői biztosítják.

⁵⁷ Postai Rendeletek Tára 1949/4. 30. o.

Köszönetnyilvánítás

Többszörösen is köszönetet mondok Labádi Lajosnak, a Szentesi Levéltár vezetőjének, főlevéltárosnak. Először is azért, mert jelentős mértékben támaszkodhattam az ő várostörténeti tanulmányaira, valamint az id. és ifj. Kugler Jánosról, a Gólyás házról és a Petőfi utcai postaépületről írt cikkeire. Hálásan köszönöm azt az önzetlen személyes segítséget is, amelynek keretében rendelkezésemre bocsátotta a szentesi posta történetéről a saját levéltári kutatásai során összegyűjtött adatokat, levéltári dokumentumokat, cikkeket, fotókat, és észrevételeivel, javaslataival is segítette kéziratom kiegészítését, bővítését, gazdagabbá tételét.

Ugyancsak köszönetet mondok Vass Johannának, a budapesti Postamúzeum könyvtárosának az 1945 előtti postamesterek, hivatalvezetők névsorának pontosításában nyújtott segítségéért.

Köszönetet mondok a posta közelmúltjára vonatkozó adatgyűjtésben nyújtott segítségért Juhászné Pálnok Lenkének, Szentes 1. posta korábbi vezetőjének, Borsos Ibolyának, a posta jelenlegi vezetőjének, Miczki Sándor ny. postavezető-helyettesnek, Szél Sándor ny. gazdásznak és Deákné Arató Piroska mobilpostásnak.

Végül, de nem utolsó sorban megköszönöm a tanulmány megírásában és sajtó alá rendezésében nyújtott segítséget Tóth László ny. szegedi postaigazgatónak és dr. Lovászi Józsefnek, a Magyar Posta ny. kommunikációs munkatársának.

1. sz. melléklet

SZENTES (1.) POSTA VEZETŐI

dokumentumok, szaknévsorok, cikkek, visszaemlékezések, 1944-től postai szemlekönyvek alapján
Verók István (Szentes) és Vass Johanna (Postamúzeum) adatgyűjtése

1787	–	n.a.	nem ismert
n.a.	[1792]	1828	D. EMERICUS BEÖTÉSSY. P. (1832-től BÖJTÖS)
1828	–	1852	ifj. KUGLER (KOGLER) JÁNOS
1852	–	1882	VERNER (WERNER) PÁL
1882	–	1883	SZÜRSZABÓ NAGY ANTAL
1883	–	n.a.	STOLCZ ISTVÁN
n.a.	–	1888	GRABARICS IVÁN
n.a.	[1896]	1899	SZLÁVIK GYULA
1900	–	1908	SZENDRŐI GYULA
1909	–	1910	SZEDER LAJOS
1911	–	1914	SZENDRŐI GYULA
1915	–	n.a.	„üresedésben”
1916	–	1918	MIKLÓSI MIKLÓS
1919	–	n.a.	„üresedésben”
1920	–	n.a.	n.a.
n.a.	[1924]	1935	WAGNER (VÁGNER, 1933-tól VÁNDOR) MANÓ
1935	–	1935	MIKLÓSI JÓZSEF
1936	–	1940	DR. KOMLÓS BALÁZS
1940	–	1944	RASKÓI DEZSŐ
1944. 12. 09. – 1946. 05. 23.			ROMÁN GYÖRGY
1946. 05. 23. – 1949. 05. 18.			SEBŐK RÓKUS
1949. 05. 18. – 1949. 07. 12.			ÍRHÁZI JÓZSEF
1949. 07. 12. – 1952. 09. 15.			KÁDAS MIKLÓS
1952. 09. 15. – 1952. 10. 16.			SEBŐK RÓKUS
1952. 10. 16. – 1954. 04. 23.			CSÁK VALÉRIA
1954. 04. 23. – 1954. 06. 04.			FARKAS GÉZA
1954. 06. 24. – 1955. 09. 01.			SEBŐK RÓKUS
1955. 09. 01. – 1966. 07. 13.			LÍBOR JÓZSEF
1966. 07. 13. – 1985. 09. 19.			KISS ISTVÁN
1985. 09. 20. – 2005. 06. 05.			VERÓK ISTVÁN
2005. 06. 06. – 2011. 06. 22.			JUHÁSZNÉ PÁLNOK LENKE
2011. 06. 23. –			BORSOS IBOLYA

Jelmagyarázat:

n.a. = nincs adat

[]-ben az az évszám, amelyikben legkorábbi adatot találtunk

A postamesterek és hivatalvezetők 1787–1944 közötti listájának összeállításához felhasznált irodalom:

- Annus a nativitate salvatoris nostri Jesu Christi... sive Calendarium in usum Ecclesiae R. Catholicae ; Schematismus incltyi Regni Hungariae. Budae, 1792–1846.
- A M. Kir. Kereskedelemügyi Minisztérium posta- és távírda személyzetének s a posta- és távírdahivataloknak cím- és névtára. Bp. 1896.
- Közlekedési szaknaptár és sematizmus. Bp. 1897–1933.
- Postás szaknaptár. Bp. 1934–1944.
- Postai Rendeleték Tára. Bp. 1871–1887.
- A Magy. Kir. Posta és Távírda Rendeleték Tára. Bp. 1887–1944.
- Wagner Manó: A posta. In: Szentes. Szerk. Nagy Imre. Bp. 1928. Magyar Városok Monográfiája III. 315–316. o.

A forrásoknál az évszámok nem a megtekintett éveket, hanem a kiadványok megjelenési éveit jelzik. A névsorban szögletes zárójelben szereplő évszámok az első fellelt évszámra utalnak, az „n.a.” megjelölés jelzi, hogy a hivatal viselésének kezdete a rendelkezésre álló források alapján nem volt megállapítható.

SZENTES 2. POSTA VEZETŐI

1961–1969	WINKLER ANNA
1969–1996	GULYÁS JÁNOSNÉ
1996–2011	BOZSÓ ANITA
2011–	TABAJDI ZSUZSA

SZENTES 3. POSTA VEZETŐI

1954–1958	CSÁK VALÉRIA
1958–1961	SZÉPE JÓZSEFNÉ
1961–1968	KŐRÖSI ISTVÁNNÉ (CSÁK VALÉRIA)
1968–1985	PUSZTAI ANTALNÉ
1985–2011	BESZÉDES CSABÁNÉ
2011–2013	KALAIPOS ISTVÁNNÉ
2014–2014	LŐRINCZ ATTILA
2014–	TARJÁN PITI KRISZTINA

A Helytartótanács 1787. július 24-én kelt leiratának másolata⁵⁸

Másolatnak másolatja
 Copia
 24. 83.
 Inr. k. Szentesi Önkormányzatnak.

Önn. Muzsistul fahru alluymud yst zu besoffen yazu fut, resp
 mystam bei Szentes zu alluymud yst zu besoffen yazu fut, resp
 abas zu Glig wira, niri postkorb abas yuduffes Szentes,
 wo sich die Posten befinden auf Orad, und Gros Karden zu yuden
 fette zugopra und folgenden Orten nuyger fult wanda
 folgen, anfolgt:

von Orad auf Kattonga	Posten
" Tot Komlos	1.
" Oroshaza	1.
" Szentes	2.
" Szongrad	1.
" Atfal	1.
" Nagyhörve	2.
" Cségléd	1.
" Berkény	2.
" Ocsa	2.
" Póth	2.

Ein Obligation abas die Gros Kardenes Stampen:
 von Oroshaza mit 2 Posten auf Csaba
 mit einer Post auf Gyula
 mit einer auf Sálka, und abasfalls mit einer auf Kometa
 nuyger fult, furwas

Furwas Postkorb von Kattonga auf Szentes
 und von Szongrad auf Szentes mit folgenden Orten nuyger
 folgen:

von Cségléd auf Berkény	Posten
" Szentes	1.
" Székely	1/2
" Banskalm	1/2
" Karcagujkales	1/2
" Madarva	1/2
" Szabolc	1/2
" Székely	1/2

⁵⁸ A Helytartótanács 1787. július 24-én kelt német nyelvű rendeletének hiteles másolata. CSML SZL: Szentes Város Tanács 856/1841. sz. iratának melléklete

Kugler János folyamodványa a polgármesteri tisztségből történő felmentéséért⁵⁹
1851. október 12.

Magyarországi Magyar Királyság!

Szentés Város Polgármesteri hivatalára a fentebbi:
nem kezesítéséről leg kiválóbb községi képviselő
testület napokban 1849-ik évi Szeptember havában
elváltatván, és azóta fennmaradó szolgálom al-
fennmaradó hátrahagyott községi ügyeit, nagyon ám puszt.
sütésével, egyjével: sőtly es ön feladása annál annál
és egyre éves meg haladva folyvást, - kérésben
vegyek amit az időseim még képpen lemondani,
és Magyarországot meg feladása sőtly
és edem, következő alábbi:

1° Mert ön egy úrat Cs. Kir. Pármester
is kérem, és hivatala egyjével folyvást
rendeléseknél fogva nem szabad.

2° Mert csak nem 1000. holdra maró föld ténny
gaddal tudásomban, és miveltésem alatt, és puszta tulaj.
donosa, és puszta hátrahagyott birtokomban, az e öngyűlö
sarrani keltő fennmaradó elterült, járó jószágok, és qua.
dálkodási esztől körül követlen felügyelet, em
mélkül csak kár, csak pusztulásra kerülhet.

3° Akármely tagoktól áltó háram népe, és eset
közé hivatali apró ügyeimet nem nevelésül az a gon.
dos tudásom, és követlen felügyelet és csak mellől.
hivatali igénybe veszik.

4° Akármelyben, kintönösen hivatalos tudásom
benyúlás kiváló természetét fogva ott gyor,

(Kugler)

⁵⁹ CSML SZL: Szegedi Cs. Kir. Megyehatóság általános iratai 7389/1851.

gülei, és mind eddig nem ismerem bevezetési
 seles értéket magamban, melyek miatta hiába,
 hamar egyáltalán több napokon keresztül oda
 hagyom kelleik.

Mind ez a több mint ott az, melyeknél
 előfordulásával Nagyvajókat unalom nem abba,
 főingava kénytelenek engem arra: leg-nincs
 elött em kérem - Polgármesteri hívatalom az, meg
 köpörve Nagyvajókat eráram tanácsosra legy.
 kirelmék. Nagyvajókat kérem végső a djam,
 melyek mondásomok el fogadtatásai az ára,
 sovan evederue - mely kifaxelnek vag ok

Nagyvajókat

Szentesen, Csoboly 8. Jan 8. 51.

alás az a polgárijá
 Kugler János
 3

